

Přínos ŠVP oboru kuchař – číšník na SŠHS v Kroměříži

Stanislav Vaněk

Bakalářská práce

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Stanislav VANĚK**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Přínos ŠVP oboru kuchař-číšník na SŠHS v Kroměříži**

Zásady pro vypracování:

Přínos bakalářské práce budu hledat ve zpracování a shromažďování teoretické literatury k dané problematice a její zpracování na základě zpracovaného ŠVP pro obor kuchař-číšník na SŠHS v Kroměříži. Provedu vyhodnocení vyučovací činnosti učitele a učebních činností žáků.

Struktura práce:

I. část teoretická

Úvod

Východiska a předpoklady rozvoje vzdělávání v České republice

Cíle středního odborného vzdělávání v oblasti gastronomie

Zásady tvorby školního vzdělávacího programu

Profil absolventa

Učební plán

Klíčové kompetence

Průřezová témata

Stěžejní metody výuky využívané v rámci teoretického a praktického vyučování

Personální a materiální podmínky realizace ŠVP

II. část praktická

Tvorba mentálních map a jejich použití ve vyučování jako důležitý mechanismus úspěchu

Vyhodnocení motivace a učebních činností žáků

Evaluace učitele

Závěr

Shrnutí

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

PETTY, G. Moderní vyučování. Překlad Kovařík, Š. Vydání 2. Praha: Portál. 2002. s. 380. ISBN 80-7178-681-0

BUZAN, T. Mentální mapování. Přeložil Foltýn, J. Vydání 1. Praha: Portál. 2007. s. 68. ISBN 978-807367-200-3

BELZ, H., SIEGRIST, M. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry. Přeložila Lisá, D. Vydání 1. Praha: Portál. 2001. s. 376. ISBN 80-7178-479-6
GRECMANOVÁ, H., URBANOVSKÁ, E., NOVOTNÝ, P.

Podporujeme aktivní myšlení a samostatné učení žáků. Vydání 1. Olomouc: Hanex. 2000. Ve spolupráci s Nadací Jana Husa. ISBN 80-85783-28-2

Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 65-51-H/01 Kuchař-číšník. Vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dne 28. 6. 2007, č. j. 12 698/2007-23

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. Vydal: Ústav pro informace ve vzdělávání — nakladatelství Tauris. Grafické zpracování a tisk nakladatelství Tauris. Rok vydání: 2001. ISBN 80-211-0372-8

Školní vzdělávací program pro obor vzdělání 65-51-H/01 Kuchař-číšník. SŠHS Kroměříž, Na Lindovce 1473, 767 27 Kroměříž. Platnost ŠVP od 1. 9. 2006.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Mgr. Svatava Kašpárková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

19. února 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 19. února 2009

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně dne 19. února 2009

.....
Pavel Slavík

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užíje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Nemá-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce si klade za cíl zpracování ŠVP oboru kuchař – číšník na SŠHS v Kroměříži, nové metody výuky a evaluaci učitele oboru kuchař – číšník na SŠHS v Kroměříži.

V teoretické části uvádím údaje o rozvoji vzdělání v České republice, profilu žáka ŠVP a charakteristice ŠVP oboru kuchař – číšník na SŠHS v Kroměříži.

V praktické části jsem se zaměřil na nové metody výuky ŠVP – tvorbu mentální mapy, vyhodnocení motivace učebních činností žáků a evaluace učitele.

Klíčová slova: školský vzdělávací program, profil absolventa, klíčové kompetence, průřezová témata, mentální mapy, evaluace.

ABSTRACT

The main aim of my bachelor's dissertation is the elaboration of the school educational programme for trainees being trained to become cooks or waiters at the secondary school for hotel services in Kroměříž, as well as new methods of the training and the teacher's evaluation.

Its theoretical part contains a piece of information about the development of education in the Czech Republic, the pupil's profile and the characteristics of the school educational programme in the above mentioned field.

I have devoted the practical part to the new methods of the training within the frame of the school educational programme- the mental map creation, the assesement of the motivation of the pupils' training activities and the teacher's evaluation.

Key words: school educational programme, school leaver's profile, topics occurring in all school subjects, mental maps, key competence, evaluation.

Poděkování:

Děkuji paní Ing. Mgr. Svatavě Kašpárkové, Ph.D. za cenné rady a připomínky při zpracování této bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VÝCHODISKA A PŘEDPOKLADY ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	13
1.1 CÍLE STŘEDNÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ	14
1.1.1 Učit se poznávat	15
1.1.2 Učit se pracovat a jednat	15
1.1.3 Učit se být	16
1.1.4 Učit se žít společně	16
1.2 CÍLE STŘEDNÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI GASTRONOMIE	17
2 ZÁSADY TVORBY ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU	18
2.1 PROFIL ABSOLVENTA ŠVP KUCHARŇ-ČÍŠNÍK	19
2.2 UČEBNÍ PLÁN ŠVP KUCHARŇ – ČÍŠNÍK	24
2.3 KLÍČOVÉ KOMPETENCE ŠVP KUCHARŇ-ČÍŠNÍK.....	25
2.3.1 Komunikativní kompetence	26
2.3.2 Personální kompetence	26
2.3.3 Sociální kompetence	27
2.3.4 Odborné kompetence	29
2.4 PRŮŘEZOVÁ TÉMATA ŠVP KUCHARŇ-ČÍŠNÍK.....	32
2.5 STĚŽEJNÍ METODY VÝUKY VYUŽÍVANÉ V RÁMCI TEORETICKÉHO A PRAKTICKÉHO VYUČOVÁNÍ ŠVP KUCHARŇ-ČÍŠNÍK	33
2.6 PERSONÁLNÍ A MATERIÁLNÍ PODMÍNKY REALIZACE ŠVP KUCHARŇ-ČÍŠNÍK.....	36
II PRAKTICKÁ ČÁST	38
3 TVORBA MENTÁLNÍCH MAP A JEJICH POUŽITÍ VE VYUČOVÁNÍ JAKO DŮLEŽITÝ MECHANISMUS ÚSPĚCHU	39
3.1 JAK MENTÁLNÍ MAPY POMÁHAJÍ PŘI UČENÍ.....	39
3.2 PODMÍNKY POTŘEBNÉ K VYTVOŘENÍ MENTÁLNÍ MAPY.....	40
3.3 MOŽNOSTI K POSÍLENÍ OSOBNÍ TVOŘIVOSTI.....	41
3.4 VZOREC ÚSPĚCHU, PODLE KRYPTOGRAMU PUZOPŮ	41
3.5 TVORBA MENTÁLNÍ MAPY V PŘEDMĚTU TECHNOLOGIE	43
4 VYHODNOCENÍ MOTIVACE A UČEBNÍCH ČINNOSTÍ ŽÁKŮ	47
4.1 UMÍ SE NAŠI ŽÁCI UČIT?.....	47
4.1.1 Dotazník	47
4.1.2 Klíč k vyhodnocení dotazníku.....	48
4.1.3 Vyhodnocení dotazníku	49
4.2 EVALUACE UČITELE	55
4.2.1 Pracovní sešit žáka.....	56
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	61
SEZNAM OBRÁZKŮ	62
SEZNAM FOTOGRAFIÍ	63

SEZNAM GRAFŮ.....	64
SEZNAM PŘÍLOH.....	65

ÚVOD

Před čtyřmi lety jsem poprvé slyšel pro mě neznámá slova: klíčové kompetence, průřezová témata a zkratky RVP a ŠVP. Dnes už dobře vím, co znamená rámcový vzdělávací program (dále RVP) a školní vzdělávací program (dále ŠVP). Cílem bakalářské práce je popsat a didakticky zpracovat přínos ŠVP oboru kuchař – číšník. Bakalářskou práci jsem zpracoval obecně i v rámci Střední školy hotelové a služeb (dále SŠHS) v Kroměříži. Ukazuji praktickou tvorbu mentální mapy, vyhodnocuji motivaci učebních činností žáků a v závěru se věnuji evaluaci učitele.

Při své každodenní výchovné vzdělávací práci si velmi často klademe jednu velmi zásadní otázku: Jak nejlépe připravit žáky na demokratický život ve dvacátém prvním století? Vybavit je co největším množstvím potřebných fakt nebo se spíš zaměřit na rozvoj jejich schopností a dovedností? Dlouhodobě je řešena otázka vzájemného poměru informativního a formativního obsahu vzdělání. Rostoucí komplexnost života v demokratické společnosti, nárůst množství vědeckých poznatků i informací vůbec si vyžaduje nové přístupy k informacím a okolnímu světu. Informační exploze nutí jedince vybírat si z nich, přičemž si musí být vědom toho, že některé informace mají přechodnou platnost. Vzhledem k této skutečnosti i k tomu, že dochází k prudkému vývoji všech sfér života včetně vzniku nových a vývoje stávajících profesí, se jako jeden z nejdůležitějších úkolů školy jeví rozvoj schopností žáků učit se a myslet kriticky. Tím rozumíme schopnost posoudit nové informace a pozorně a kriticky je zkoumat z více perspektiv, tvořit si úsudky o jejich věrohodnosti a hodnotě, posoudit význam nových myšlenek a informací pro své vlastní potřeby. (GRECMANOVÁ, URBANOVSKÁ, NOVOTNÝ, 2000, s. 7)

Přístup k informacím přímo koresponduje s naším společenským cílem, jímž je výchova žáků k plnohodnotnému občanství v otevřené společnosti, protože se předpokládá, že podporuje možnosti plnohodnotného začlenění jedince do demokratické společnosti. Takový jedinec dokáže spolupracovat, ale i vést, respektuje lidi z nejrůznějších vrstev a zázemí, rozvíjí vlastní individuální iniciativu. Je připraven jednat zásadově a je schopen tyto zásady aplikovat na rychle se měnící situace. Mají-li z našich škol vycházet takoví žáci, je nezbytné jejich aktivní učení. To zahrnuje schopnost žáka pracovat s vlastní přirozenou zvědavostí a touhou po nalezení smyslu, schopnost využívat vědecké poznatky jako cesty k poznání, nikoli jako nehybná fakta. (GRECMANOVÁ, URBANOVSKÁ, NOVOTNÝ, 2000, s. 8)

Proto jsem velmi uvítal, že jsem se mohl podílet na tvorbě ŠVP oboru kuchař – číšník na SŠHS v Kroměříži, který je plný koncepčních změn, které jak doufám, byly příčinou ke změně pojetí a stylu mé práce pedagoga.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝCHODISKA A PŘEDPOKLADY ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ

Žijeme v době prudkých a obtížně předvídatelných společenských změn, které se netýkají jen naší země. Vedle nenápadných, ale pronikavých, změn podmínek každodenního života – technických, politických, společenských i lidských – jsou tu velké procesy evropské i globální, jež nutně ovlivňují postavení i poslání vzdělávacích soustav, výchovy a veškerého učení se vzdělávacím záměrem. Stanovení dlouhodobé strategie vzdělávání a výchovy pro českou společnost tedy vyžaduje i hlubší teoretický rámec: výchozí představu o povaze člověka jako osoby a jejího vztahu k lidské společnosti a přírodnímu řádu. Teprve tento širší pohled dovolí jasně formulovat cíle a priority vzdělávací soustavy a poskytne také hlavní argumenty pro volbu konkrétních cest a nástrojů jejich realizace. (Bílá kniha, 2001, s. 13)

Národní program rozvoje vzdělávání vznikl na základě analýz a hodnocení vývoje českého školství a celé sféry vzdělávání v prvním desetiletí po roce 1989. Navazuje na posouzení stavu vzdělávací soustavy domácími a zahraničními experty a zároveň využívá výsledků veřejné diskuze, na níž se podílela pedagogická i ostatní veřejnost, sociální partneři a další zájmové skupiny občanské společnosti. Opírá se rovněž o analýzu obecných trendů, které se dlouhodobě uplatňují v zemích Evropské unie i v ostatních vyspělých zemích světa, a o systematické srovnávání stavu české vzdělávací soustavy se zahraničím. Program vymezuje obecné cíle, principy a záměry, které mají být respektovány a realizovány státními a samosprávnými orgány, jednotlivými školami a pedagogickými pracovníky i všemi ostatními činiteli vzdělávací politiky. Předpokladem úspěšnosti navrženého programu pro oblast vzdělávání bude jeho organické začlenění do celkové strategie sociálně-ekonomického rozvoje české společnosti spolu s důsledným přizpůsobováním se principům vzdělávací politiky demokratických zemí. Předmětnou oblastí, o níž se v dokumentu pojednává, je celá vzdělávací sféra, chápaná systémově, v jejích východiscích a předpokladech rozvoje, obecných aspektech i specifických problémech jednotlivých vzdělávacích sektorů a institucí. (Bílá kniha, 2001, s. 87)

Národní program rozvoje vzdělávání se ztotožňuje se stanoviskem, že vzdělávání musí být prioritou sociálně-ekonomického rozvoje České republiky, protože rozhodujícím způsobem ovlivňuje lidský a sociální kapitál společnosti, hodnotovou orientaci lidí i kvalitu jejich každodenního života. Pro zabezpečení nutných změn vzdělávací soustavy je

nezbytná finanční a politická podpora státních a samosprávných orgánů, podniků, občanské společnosti, médií a jednotlivců. Konkretizací této podpory je požadavek, aby došlo k postupnému nárůstu veřejných výdajů na vzdělávání tak, aby se vyrovnaly s ostatními vyspělými zeměmi a dosáhly 6 % hrubého domácího produktu. Vytvoření politických a ekonomických podmínek pro trvalou změnu v přístupu k investicím do učení a vzdělávání je tedy zásadním předpokladem pro realizaci navržených strategických linií. (Bílá kniha, 2001, s. 87)

V příloze č. I. uvádím schéma vzdělávací soustavy v České republice.

Hlavní strategické linie:

- realizace celoživotního učení pro všechny,
- přizpůsobování vzdělávacích a studijních programů potřebám života ve společnosti znalostí,
- monitorování a hodnocení kvality a efektivity vzdělávání,
- podpora vnitřní proměny a otevřenosti vzdělávacích institucí,
- proměna role a profesní perspektivy pedagogických a akademických pracovníků,
- přechod od centralizovaného řízení k odpovědnému spolurozhodování.

(Bílá kniha, 2001, s. 87)

Proto je hlavním cílem a smyslem ŠVP vedení žáka k samostatnosti, vyhledávání informací, jejich zpracovávání a uspořádání, zda je schopen obhájit svůj názor, umí spolupracovat ve skupině, respektuje přesvědčení druhých, využívá informační technologie. Zda je schopen argumentovat, kriticky myslet a hodnotit výsledky svých činů. Tomu odpovídá i teoretická část bakalářské práce, kde jsem se zaměřil na popis a didaktické zpracování přínosu ŠVP oboru kuchař – číšník na SŠHS v Kroměříži.

1.1 Cíle středního odborného vzdělávání

Koncepce středního vzdělávání, tedy i odborného, vychází z celoživotně pojatého a na principu znalostní společnosti vybudovaného konceptu vzdělávání, ve kterém je vzdělávání cestou i nástrojem rozvoje lidské osobnosti. Jako teoretické východisko pro koncipování struktury cílů středního vzdělávání byl použit známý a respektovaný koncept čtyř cílů vzdělávání pro 21. století. V souladu s tím je záměrem (obecným cílem) středního

odborného vzdělávání připravit žáka na úspěšný, smysluplný a odpovědný osobní, občanský i pracovní život v podmínkách měnícího se světa. (RVP Kuchař – číšník, 2007, s. 5)

1.1.1 Učit se poznávat

Učit se poznávat, tj. osvojit si nástroje pochopení světa a rozvinout dovednosti potřebné k učení se, prohloubit si v návaznosti na základní vzdělání poznatky o světě a dále je rozšiřovat, to je první cíl vzdělávání pro 21. století. Vzdělávání směřuje k rozvoji základních myšlenkových operací žáků (analýza, syntéza, indukce, dedukce, generalizace, abstrakce, konkretizace, srovnávání, uspořádání, třídění aj.), jejich paměti a schopnosti koncentrace; osvojení obecných principů a strategií řešení problémů (praktických i teoretických), stejně jako dovedností potřebných pro práci s informacemi. Je důležité, aby si žáci na základě osvojení podstatných faktů, pojmů a generalizací takové struktury poznání osvojili v jednotlivých oblastech středoškolského odborného vzdělávání, na jejichž základě lépe porozumí světu, ve kterém žijí, a pochopí nezbytnost udržitelného rozvoje. Nezbytné je prohloubení a rozšíření vědomostí žáků o světě, který je obklopuje, tak jako porozumění potřebným vědeckým, technickým a technologickým metodám, nástrojům a pracovním postupům z různých oborů lidské činnosti, poznání (které tvoří obsah středoškolského vzdělávání) a k rozvíjení dovedností jejich aplikace. Klademe velký důraz na osvojení si poznatků, pracovních postupů a nástrojů potřebných pro kvalifikovaný výkon povolání a pro uplatnění se na trhu práce. Musíme rozvinout dovednosti žáků učit se a být připraven celoživotně se vzdělávat. (RVP Kuchař – číšník, 2007, s. 5)

1.1.2 Učit se pracovat a jednat

Druhým cílem je učit se pracovat a jednat, tj. naučit se tvořivě zasahovat do prostředí, které žáky obklopuje, vyrovnávat se s různými situacemi a problémy, umět pracovat v týmech, být schopen vykonávat povolání a pracovní činnosti, pro které byl připravován. Vzdělávání směřuje k formování aktivního a tvořivého postoje žáků k problémům a k hledání jejich různých řešení. Hranice jednotlivých oblastí, resp. v nich stanovených cílů, nelze, pochopitelně, jednoznačně a pevně stanovit, a proto se obecné cíle místy překrývají či prolínají (vzbuzují dojem duplicity). Obecné cíle, které jsou zároveň součástí požadovaných kompetencí absolventa, jsou uvedeny v charakteristice RVP. Vzdělávání také směřuje k adaptabilitě žáků na nové podmínky, k jejich schopnosti tvořivě do těchto podmínek zasahovat, tj. k flexibilitě a kreativitě žáků. Velmi důležitý je rozvoj aktivního

přístupu žáků k pracovnímu životu a profesní kariéře včetně schopnosti přizpůsobovat se změnám na trhu práce. Snahou je upevnit v žácích přístup k zodpovědnému, tj. cílevědomému, soustředěnému, vytrvalému a pečlivému přístupu k týmové i samostatné práci a vytváření odpovědného přístupu k plnění povinností a k respektování stanovených pravidel. Žáci si musí vyzkoušet, aby uměli správně odhadovat své možnosti a schopnosti, zvažovali a respektovali možnosti a schopnosti jiných lidí. Užili své vědomosti k rozvoji dovedností potřebných k vyjednávání, diskusi, případnému kompromisu, k obhájení svého stanoviska i přijímání stanoviska jiných. Musí chápat práci a pracovní činnosti jako příležitost k seberealizaci. (RVP Kuchař – číšník, 2007, s. 6)

1.1.3 Učit se být

Učit se být, znamená rozumět vlastní osobnosti a jejímu utváření, jednat v souladu s obecně přijímanými morálními hodnotami, se samostatným úsudkem a osobní zodpovědností. To je třetí cíl odborného vzdělávání. Vzdělávání zde směřuje k rozvoji tělesných i duševních schopností a dovedností žáků. Zároveň je třeba prohlubovat dovednosti žáků potřebné k sebereflexi, sebepoznání a sebehodnocení. Je důležité rozvíjet adekvátní sebevědomí žáků, které umožňuje utváření a kultivaci svobodného, kritického a nezávislého myšlení žáků, podporuje jejich úsudek a rozhodování. Musíme žáky vést k přijímání odpovědnosti za vlastní myšlení, rozhodování, jednání, chování a cítění. Také kultivujeme emoční prožívání žáků, včetně prožívání a vnímání estetického. Neméně důležitý je rozvoj kreativity a imaginace žáků. Žáky vedeme k rozvoji volných vlastností, rozvoji specifických schopností a nadání. (RVP Kuchař – číšník, 2007, s. 6 – 7)

1.1.4 Učit se žít společně

Učit se žít společně, učit se žít s ostatními, to je poslední cíl vzdělávání pro 21. století. Zde musí žák umět spolupracovat s ostatními, být schopen podílet se na životě společnosti a nalézt v ní své místo. Vzdělávání směřuje k tomu, aby žáci respektovali lidský život a jeho trvání jako vysokou hodnotu. Prohlubujeme v nich vytváření úcty k živé i neživé přírodě, k ochraně a zlepšování přírodního a ostatního životního prostředí a k chápání globálních problémů světa. Je důležité prohlubování osobnostní, národnostní a občanské identity žáků, jejich připravenosti tuto identitu chránit, ale současně také respektovat identitu jiných lidí. Vedeme je k tomu, aby se žáci ve vztahu k jiným lidem oprostili od předsudků, xenofobie, intolerance, rasismu, agresivního nacionalismu, etnické, náboženské a jiné nesnášenlivosti. Důsledně vyžadujeme utváření slušného a odpovědného chování

žáků v souladu s morálními zásadami a pravidly společenského chování. Žáci musí cítit potřebu aktivně se zapojit do občanského života a spolupracovat na zachování demokracie a jejím zdokonalování, tak aby jednali v souladu se strategií udržitelného rozvoje. Je kladen důraz na rozvoj komunikativních dovedností žáků a dovedností potřebných pro hodnotný partnerský život i pro život v širším (pracovním, rodinném, zájmovém aj.) kolektivu. (RVP Kuchař – číšník, 2007, s. 7)

1.2 Cíle středního odborného vzdělávání v oblasti gastronomie

Škola by měla své žáky více připravit na skutečné potřeby každodenní praxe.

Velmi důležité jsou tyto odborné požadavky pro absolventy gastronomických učebních oborů (VENCOVSKÁ, 2005, s. 25):

- základní legislativní rámec pro práci v oboru se zvláštním zřetelem na hygienické předpisy a systém kritických bodů,
- schopnost komunikace s použitím omezeného počtu slov ve více jazycích,
- základní znalosti o nápojích a pokrmech s ohledem na jejich nejvhodnější kombinace,
- širší povědomost o etnických kuchyních jiných národů včetně používaných surovin,
- počítačová (pokladní) technika,
- technické vybavení podniků, jeho všestranné a hospodárné používání,
- kontakt s hostem, řešení neobvyklých a konfliktních situací,
- cizinec v hotelu a restauraci, specifika různých národností.

2 ZÁSADY TVORBY ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Školní vzdělávací program je stěžejním pedagogickým dokumentem školy, na jehož základě škola realizuje vzdělávání v daném oboru vzdělání. Je povinnou součástí dokumentace školy. Tvorba ŠVP je plně v kompetenci ředitele školy, který je odpovědný jak za kvalitu ŠVP, tak za úroveň jeho realizace. ŠVP musí být zpřístupněn veřejnosti.

ŠVP je zpracován:

- v souladu s příslušným RVP a s platnou legislativou,
- komplexně, tzn., že vymezí požadované kompetence absolventa, výsledky a obsah vzdělávání, didaktické postupy uplatňované při realizaci školního vzdělávacího programu a personální, materiální a organizační podmínky nezbytné k dosažení stanovených cílů vzdělávání v daném vzdělávacím programu včetně spolupráce se sociálními partnery při realizaci programu v denní formě vzdělávání,
- pro celé období vzdělávání (všechny ročníky), popř. všechny nabízené formy vzdělávání nebo odborná zaměření,
- tak, aby byl přehledný a poskytoval všechny potřebné informace o vzdělávání v daném programu a aby umožňoval posoudit soulad s RVP,
- tak, aby vytvářel podmínky pro uplatnitelnost absolventů na trhu práce, zvláště v regionu školy, a pro jejich osobnostní rozvoj a připravenost celoživotně se vzdělávat,
- tak, aby vytvářel podmínky i pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, žáků mimořádně nadaných nebo žáků dospělých.

ŠVP obsahuje tyto části:

- úvodní identifikační údaje,
- profil absolventa,
- charakteristiku vzdělávacího programu,
- učební plán,
- přehled rozpracování obsahu vzdělávání v RVP do ŠVP,

- učební osnovy pro všechny předměty uvedené v učebním plánu nebo vzdělávací moduly, popřípadě i ukázkou žákovského projektu na podporu rozvoje klíčových kompetencí,
- popis materiálního a personálního zajištění výuky v daném ŠVP a oboru vzdělání
- charakteristiku spolupráce se sociálními partnery při realizaci daného ŠVP.

(RVP Kuchař – číšník, 2007, s. 56 – 57)

2.1 Profil absolventa ŠVP kuchař-číšník

Název a adresa školy: Střední škola hotelová a služeb Kroměříž, Na Lindovce 1463

Název školního vzdělávacího programu: Kuchař – číšník

Kód a název oboru vzdělání: 65-51-H/01 Kuchař – číšník

Stupeň poskytovaného vzdělání: Střední vzdělání s výučním listem

Délka a forma studia: 3leté denní

Datum platnosti od: 1. 9. 2006

Absolvent ŠVP kuchař – číšník disponuje kompetencemi příslušnými pro výkon odborných prací při přípravě a odbytu pokrmů a nápojů:

- pracuje jako samostatný kuchař od přijetí surovin do skladu, jejich technologickou úpravu, až po expedici hotového výrobku,
- pracuje jako samostatný číšník od přijetí objednávky až po její vyúčtování,
- absolvent se uplatní při výkonu povolání kuchař nebo číšník zejména v pozici zaměstnanec ve velkých, středně velkých i malých provozech,
- po získání nezbytné praxe v oboru je i připraven na soukromé podnikání v pohostinství,
- absolvent se může po absolvování závěrečných zkoušek ucházet o přijetí do studijních oborů pro absolventy tříletých učebních oborů, případně po získání maturitní zkoušky pokračovat ve studiu vysokoškolském.

Očekávané výsledky vzdělávání absolventa zahrnují odborné kompetence vztahující se k oboru vzdělání, odborné obecněji vyžadované kompetence ty: vyjadřují postoje a návyky, ke kterým vzdělávání směřuje, výsledky vzdělávání, které se vztahují k rozvoji

klíčových a občanských kompetencí a specifické výsledky vzdělávání, na které se vzdělávací program zaměřuje.

Absolvent ŠVP kuchař – číšník v oblasti výkonu profese:

- ovládá způsob přípravy běžných pokrmů české kuchyně i zahraničních kuchyní a technologické postupy jejich přípravy,
- kontroluje kvalitu připravovaných pokrmů, právně uchovává pokrmy, esteticky dohotovuje a expeduje pokrmy a výrobky,
- ovládá jednoduchou i složitou formu obsluhy,
- uplatňuje požadavky na hygienu v gastronomii,
- má přehled o výživě různých skupin osob, zná zásady racionální výživy, druhy diet a alternativní způsoby stravování,
- rozlišuje vlastnosti a technologickou využitelnost základních druhů potravin a nápojů,
- zná způsoby skladování potravin a nápojů,
- sestavuje menu, jídelní a nápojové lístky podle gastronomických pravidel, pravidel racionální výživy a dalších hledisek,
- používá technická a technologická zařízení v gastronomickém provozu a dbá na jejich údržbu,
- ovládá druhy a techniky odbytu, volí vhodné formy obsluhy podle prostředí a charakteru společenské příležitosti, používá vhodný inventář,
- umí společensky vystupovat a profesionálně jednat ve styku s hosty, pracovními partnery a spolupracovníky,
- dbá na estetiku při pracovních činnostech,
- umí sjednat odbyt výrobků a služeb, provádí vyúčtování,
- dovede sjednat nákup surovin, potravin a dalšího materiálu,
- zpracovává kalkulaci cen výrobků a služeb,
- orientuje se v ekonomicko-právním zabezpečení provozu podniku společného stravování,
- využívá ekonomických informací pro zabezpečení provozu,
- umí sestavovat nabídkové listy výrobků a služeb podle různých kritérií,
- využívá marketingové nástroje k prezentaci provozovny, nabídce služeb a výrobků, využívá prostředků podpory prodeje,

- vyhotovuje podnikové a obchodní písemnosti v souladu s normalizovanou úpravou,
- chápe kvalitu jako významný nástroj konkurenceschopnosti a dobrého jména podniku,
- dodržuje stanovené normy a předpisy související se systémem řízení jakosti zavedeným na pracovišti,
- dbá na zabezpečování parametrů kvality procesů, výrobků nebo služeb, zohledňuje požadavky zákazníka,
- zná význam, účel a užitečnost vykonávané práce, její finanční, popř. společenské ohodnocení,
- zvažuje při plánování a posuzování určité činnosti možné náklady, výnosy a zisk, vliv na životní prostředí, sociální dopady,
- nakládá s materiály, energiemi, odpady, vodou a jinými látkami ekonomicky a s ohledem na životní prostředí,
- chápe bezpečnost práce jako součást péče o zdraví své i spolupracovníků i jako součást řízení jakosti a jednu z podmínek pro získání či udržení certifikátu podle příslušných norem,
- dodržuje příslušné právní předpisy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, protipožární předpisy a hygienické předpisy a zásady,
- používá osobní ochranné pracovní prostředky podle platných předpisů pro jednotlivé činnosti,
- je připraven spolupodílet se na vytváření bezpečného pracovního prostředí, dbá na používání pracovních nástrojů, pomůcek a technického vybavení odpovídajících bezpečnostním a protipožárním předpisům,
- uplatňuje nároky týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci či při případném pracovním úrazu.

Byl veden tak, aby:

- znal své reálné odborné i osobnostní kvality, konstruktivně zvažoval své možnosti v oblasti profesní dráhy,
- měl základní přehled o nabídce profesních a vzdělávacích možností a příležitostech v regionu, uměl zjistit a posoudit alternativy svého pracovního uplatnění a jim odpovídající potřeby dalšího vzdělávání,

- vhodným způsobem prezentoval výsledky své práce i své dispozice k dalšímu profesnímu i osobnostnímu rozvoji,
- měl reálnou představu o kvalitě své práce, pracoval přesně, svědomitě a pečlivě, dosahoval kvalitních výsledků a konstruktivně přistupoval ke kritice a k odstraňování případných nedostatků,
- uvažoval a jednal ekonomicky v osobním i pracovním životě, projevoval se jako hospodárný a loajální pracovník v pozici zaměstnance, měl vytvořeny základní předpoklady pro rozvoj vlastních podnikatelských aktivit.

Předpoklady absolventa ŠVP kuchař – číšník pro další rozvoj v pracovním, občanském i osobním životě:

- čte s porozuměním texty verbální, ikonické a čerpá z nich informace, rovněž tak i z textů kombinovaných, uživatelsky používá elektronická média,
- dovede se správně a výstižně vyjadřovat v mateřském jazyce mluvenou i psanou formou tak, jak to vyžaduje komunikační situace,
- používá cizí jazyk jako prostředek dorozumívání a předávání informací v osobním, společenském i pracovním styku,
- má základní pro život potřebné znalosti o fungování multikulturní demokratické společnosti a disponuje základními dovednostmi pro aktivní občanský život,
- v oblasti právního vědomí má základní, pro život nepostradatelné znalosti a dovednosti,
- má vědomosti a dovednosti z ekonomiky a podnikání potřebné pro orientaci na trhu práce, v pracovněprávních vztazích a v činnostech podniku,
- umí efektivně numericky počítat, odhadovat výsledek, rozumí kvantitativním a prostorovým vztahům,
- má vědomosti a dovednosti, s jejichž pomocí porozuměl běžným život ovlivňujícím přírodním jevům a procesům, zná zásady udržitelného rozvoje a ochrany zdraví,
- zná zásady správné životosprávy, relaxace a regenerace duševních a fyzických sil, umí poskytnout první pomoc při úrazu a náhlém onemocnění,

- s pomocí svých shora uvedených vědomostí a dovedností dovede identifikovat běžné problémy, s nimiž se v životě setká, a hledat způsoby jejich řešení,
- orientuje se v základních druzích umění a je schopen si z jejich nabídky vybrat pro vlastní obohacení i zábavu.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolvent kuchař – číšník v oblasti citů, postojů, preferencí a hodnot dosahoval specifických výsledků a:

- záměrně vyhledával potřebné informace, pracoval s nimi uvážlivě a kriticky,
- měl aktivní přístup k životu včetně života občanského a k řešení jeho problémů,
- jednal odpovědně, tedy s patřičnou mírou kritičnosti, svobody, tolerance a solidarity, žil čestně,
- vážil si lidské svobody a lidských práv, preferoval humánní a demokratické hodnoty, přístupy a postupy před nedemokratickými,
- ctil život jako nejvyšší hodnotu,
- vědomě usiloval ve vztahu k jiným lidem a v jednání s nimi na základě své vlastní identity o empatii, v komunikaci s nimi a ve svém jednání se oprostil od předsudků, preferoval slušnost, vstřícnost a odpovědnost před intolerantním myšlením a jednáním,
- chránil životní prostředí a aktivně se zapojil do jeho udržování a zlepšování,
- jednal hospodárně, ctil hodnotu lidské práce a jejích výsledků, pečoval o majetek,
- pociťoval odpovědnost za vlastní zdraví, usiloval o zdravý životní styl a o zdokonalování své tělesné zdatnosti,
- preferoval hodnotné umění před pokleslými způsoby zábavy.

(ŠVP Kuchař – číšník, SŠHS Kroměříž, 2006, s. 4 – 6)

Projevuje se rozpor mezi očekávanou vstupní kompetencí přijatého uchazeče a předpoklady, na nichž je RVP (a ŠVP) postaven. Zejména komunikativní a matematické dovednosti nastupujících žáků jsou na úrovni, která nutí učitele pružně reagovat a upravovat svůj postup. Některé pilotní školy konstatují, že by se téměř dalo říci, že nejdříve musí naučit nastupujícího žáka číst, psát a počítat. Žáci nemají ambici být úspěšní, nepoužívají institut domácí přípravy, narůstá absence ve vyučování kvůli rozvolněné

legislativě důvodů omlouvání. Vyučujícím se velice špatně daří motivovat je k lepšímu přístupu k práci. Moderní výukové metody v kombinaci s velice nízkou vnitřní motivací žáků ke studiu jsou v některých případech kontraproduktivní. Motivace žáků je zásadní otázka, která však není úplně v rukou pedagogů, ale z velké části i na rodičích a klimatu ve společnosti (důraz na osobní zodpovědnost za vlastní život, vlastní vzdělávání). Nejproblematičtější se jeví výuka dvou cizích jazyků u nematuritních oborů. (ŠUMAVSKÁ, 2008, s. 6)

2.2 Učební plán ŠVP kuchař – číšník

Učební plán vychází z kurikulárních rámců a z rámcového rozvržení obsahu vzdělávání uvedeného v RVP. Na jejich základě se stanoví vyučovací předměty a jejich časová dotace. Učební plán lze upravit pro každý vzdělávací cyklus na základě ověření výsledků a zkušeností z výuky. Formou tabulky je uveden výčet všech vyučovacích předmětů, jejich hodinová dotace a rozvržení do ročníků, celkové počty vyučovacích hodin za všechny ročníky, celkový počet hodin týdně v jednotlivých ročnících. (KAŠPAROVÁ, 2007, s. 21)

Učební plán tříletého středního vzdělání s výučním listem

ŠVP Kuchař – číšník

RVP Kuchař-číšník 65-51-H/01

Dotace vyučovacích hodin

Názvy předmětů	1. ročník	2. ročník	3. ročník
Český jazyk	1	1	1
Anglický jazyk	2	2	3
Německý jazyk	1	1	1
Občanská nauka	1	1	*
Právo	*	*	1
Fyzika	1	*	*
Chemie	1	*	*
Biologie a ekologie	*	1	*
Matematika	1	1	1
Literatura	1	*	1

Tělesná výchova	1	1	1
Informační a komun.technol.	1	1	1
Ekonomika	*	1	1
Základy podnikání	*	*	1
Potraviny a výživa	1	1	1
Provoz a zařízení v gastr.	1	*	*
Technologie	2	1,5	*
Speciální technologie	*	*	0,5
Stolničení	1	1	1
Odborný výcvik	15	17,5	17,5
Společenská výchova	1	*	*
Komunikace ve službách	*	1	*
CELKEM	32	32	32

(ŠVP Kuchař – číšník, SŠHS Kroměříž, 2006, s. 55 – 56)

2.3 Klíčové kompetence ŠVP kuchař-číšník

Klíčové kompetence jsou takové znalosti, schopnosti a dovednosti, které vyúsťují v kompetence, s jejichž pomocí je možno v daném okamžiku zastávat velký počet pozic a funkcí a které jsou vhodné ke zvládnutí problémů celé řady většinou nepředvídatelně se měnících požadavků v průběhu života. Klíčové kompetence mají pomoci nakládat s odbornými znalostmi a v zájmu řešení problémů, tzn. se zaměřením na budoucnost. Kompetence, které jsou zaměřeny jen na jednu konkrétní situaci, rychle zastarávají až k úplné ztrátě užitečnosti. Jsou výrazem způsobilosti, tedy chovat se přiměřeně situaci, vyrovnaně, kompetentně. Získávat klíčové kompetence znamená mít schopnost a být připraven učit se po celý život.

Být připraven k učení znamená:

- těšit se na nové poznatky,
- kriticky zkoumat vlastní obraz,
- reflektovat způsoby vlastního jednání a popř. je modifikovat.

Vědomí vlastní autonomie a z toho plynoucí odpovědnost za průběh svého učení je dalším předpokladem, na nějž se váže získávání klíčových kompetencí. Protože učit se jednat je celoživotní proces, který nikdy nekončí a může se naopak stále rozšiřovat a modifikovat, není nikdy možné osvojit si kompetence tohoto druhu s konečnou platností. (BELZ, SIEGRIST, 2001, s. 174 – 175)

Klíčové kompetence požadované pro obor kuchař – číšník. (ŠVP Kuchař – číšník, SŠHS Kroměříž, 2006, s. 12 – 16)

2.3.1 Komunikativní kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni vyjadřovat se v písemné i ústní formě v různých učebních, životních i pracovních situacích.

Absolvent ŠVP kuchař – číšník je schopen:

- vyjadřovat se přiměřeně k účelu jednání a komunikační situaci v projevech mluvených i psaných, své myšlenky a promluvy formulovat srozumitelně a souvisle,
- vhodně se prezentovat při oficiálním jednání (při jednání se zaměstnavatelem, na úřadech apod.),
- naslouchat pozorně druhým, účastnit se diskusí, tzn. vyjadřovat se přiměřeně tématu diskuse, formulovat a zdůvodnit své názory, postoje a návrhy, vyslechnout názory druhých a vhodně na ně reagovat,
- zpracovávat věcně správně a srozumitelně přiměřeně náročné souvislé texty na běžná i odborná témata, pracovní a jiné písemnosti (žádosti a podání na instituce, zaměstnavatelům apod., strukturovaný životopis, vyplňovat formuláře aj); používat přitom adekvátní stylistické a jazykové prostředky včetně odborné terminologie,
- písemně zaznamenávat podstatné myšlenky a údaje z textů a projevů jiných lidí (přednášek, diskusí, porad apod.),
- vyjadřovat se a vystupovat v souladu se zásadami kultury projevu a chování.

2.3.2 Personální kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli připraveni stanovovat si na základě poznání své osobnosti přiměřené cíle osobního rozvoje v oblasti zájmové i pracovní, pečovat o své zdraví, spolupracovat s ostatními a přispívat k utváření vhodných mezilidských vztahů.

Absolvent ŠVP kuchař – číšník je schopen:

- kriticky hodnotit své osobní dispozice, uvědomovat si vlastní přednosti i meze a nedostatky; odhadovat výsledky svého jednání a chování v různých situacích,
- rozhodovat se a plánovat svůj život, pracovní kariéru i dílčí aktivity podle svých schopností, osobnostních vlastností, studijních výsledků,
- efektivně se učit volit vhodné techniky učení a duševní práce, využívat k učení různé pomůcky a prostředky; uplatňovat zásady duševní hygieny; vyhodnocovat dosažené výsledky a pokrok,
- využívat ke svému učení zkušeností jiných lidí a učili se i na základě zprostředkovaných zkušeností,
- kriticky hodnotit výsledky svého učení a práce, přijímat radu i kritiku od druhých lidí,
- dále se vzdělávat, pečovat o svůj fyzický a duševní rozvoj.

2.3.3 Sociální kompetence

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi uměli spolupracovat s ostatními a být platnými členy pracovního kolektivu.

Absolvent ŠVP kuchař – číšník je schopen:

- adaptovat se na pracovní prostředí a nové požadavky; podle svých schopností a možností je ovlivňovat,
- pracovat samostatně i v týmu, tzn. spolupracovat s ostatními, podílet se na realizaci společných pracovních a jiných činností, aktivně podporovat společná rozhodnutí;
- podněcovat práci týmu vlastními návrhy na zlepšení práce a řešení úkolů, nezaujatě zvažovat návrhy druhých,
- přijímat a plnit odpovědně svěřené úkoly, uznávat autoritu nadřízených,
- přispívat k vytváření vstřícných mezilidských vztahů, k předcházení osobním konfliktům a k odstraňování diskriminace.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi uměli řešit samostatně běžné pracovní i mimopracovní problémy a využívat svých vědomostí.

Absolventi ŠVP kuchař – číšník jsou schopni:

- porozumět zadání úkolu nebo určit jádro problému, získat informace potřebné k řešení problému, navrhnout způsob řešení,

- vyhodnotit a ověřit správnost zvoleného postupu a dosažené výsledky,
- uplatňovat při řešení problémů různé metody myšlení (logické, matematické, empirické, heuristické) a myšlenkové operace,
- volit prostředky a způsoby (pomůcky, studijní literaturu, metody a techniky) vhodné, pro splnění jednotlivých aktivit, využívat zkušeností a vědomostí nabytých dříve.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi uměli využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a efektivně pracovat s informacemi

Absolvent ŠVP kuchař – číšník je schopen:

- pracovat s osobním počítačem a s dalšími prostředky informačních a komunikačních technologií,
- pracovat s běžným základním a aplikačním programovým vybavením,
- učit se používat nový aplikační software,
- komunikovat elektronickou poštou a využívat další prostředky online a offline komunikace, získávat informace z otevřených zdrojů, zejména pak z celosvětové sítě Internet,
- pracovat s informacemi, a to především s využitím prostředků informačních a komunikačních technologií.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi uměli aplikovat matematické postupy při řešení praktických úkolů.

Absolvent ŠVP kuchař – číšník je schopen:

- správně používat pojmy kvantifikujícího charakteru,
- zvolit pro řešení úkolu odpovídající matematické postupy a techniky a používat vhodné algoritmy,
- využívat a vytvářet různé formy grafického znázornění (tabulky, diagramy, grafy, schémata apod.) reálných situací a používat je pro řešení,
- správně používat a převádět jednotky,
- nacházet a použít funkční závislosti při řešení praktických úkolů, umět je vymezit, popsat a využít pro konkrétní řešení,
- provést reálný odhad výsledku řešení úkolu,
- sestavit ucelené řešení praktického úkolu na základě dílčích výsledků.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby si absolventi byli schopni utvořit představu o svých možnostech pracovního uplatnění, měli reálnou představu o platových podmínkách, znali svá práva a povinnosti v pracovním poměru.

Absolvent ŠVP kuchař – číšník je schopen:

- mít přehled o možnostech uplatnění na trhu práce v daném oboru a povolání,
- mít reálnou představu o pracovních, platových a jiných podmínkách v oboru a možnostech profesní kariéry, znát požadavky zaměstnavatelů na pracovníky,
- dokázat získávat a vyhodnocovat informace o pracovních nabídkách, využívat poradenských a zprostředkovatelských služeb,
- umět vhodně komunikovat s potenciálními zaměstnavateli,
- znát práva a povinnosti zaměstnavatelů a pracovníků,
- osvojit si základní vědomosti a dovednosti potřebné pro rozvíjení vlastních podnikatelských aktivit získat pozitivní vztah k povolání a k práci.

2.3.4 Odborné kompetence

Absolvent ŠVP kuchař – číšník je schopen uplatňovat požadavky na hygienu v gastronomii, na trendy ve výživě s využitím poznatků o potravinách a nápojích.

Absolvent ŠVP kuchař – číšník je schopen:

- uplatňovat požadavky na hygienu v gastronomii,
- mít přehled o výživě, zná zásady racionální výživy, druhy diet a alternativní způsoby stravování,
- rozlišit vlastnosti a technologickou využitelnost základních druhů potravin a nápojů,
- znát způsob skladování potravin a nápojů,
- sestavovat menu, jídelní a nápojové lístky podle gastronomických pravidel, pravidel racionální výživy a dalších hledisek.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni ovládat technologii přípravy pokrmů, tzn. absolvent ŠVP kuchař – číšník je schopen:

- ovládat způsob přípravy běžných pokrmů české kuchyně i zahraničních kuchyní, technologické postupy přípravy, kontrolovat kvalitu, správně uchovávat pokrmy, esteticky dohotovovat a expedovat výrobky,

- používat technická a technologická zařízení v gastronomickém provozu a dbát na jejich údržbu.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni ovládat techniku odbytu, tzn. absolvent ŠVP kuchař – číšník je schopen:

- ovládat druhy a techniku odbytu,
- volit vhodné formy obsluhy podle prostředí a charakteru společenské příležitosti, používat vhodný inventář,
- společensky vystupovat a profesionálně jednat ve styku s hosty, pracovními partnery a spolupracovníky; dbát na estetiku při pracovních činnostech.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni vykonávat obchodně – provozní aktivity, tzn. absolvent ŠVP kuchař – číšník je schopen:

- sjednat odbyt výrobků a služeb, provádět vyúčtování,
- sjednat nákup surovin, potravin a dalšího materiálu,
- kalkulovat cenu výrobků a služeb,
- orientovat se v ekonomicko-právním zabezpečení provozu podniku společného stravování,
- využívat ekonomických informací pro zabezpečení provozu,
- sestavovat nabídkové listy výrobků a služeb podle různých kritérií,
- využívat marketingové nástroje k prezentaci provozovny, nabídce služeb a výrobků, využívat prostředků podpory prodeje,
- vyhotovovat podnikové a obchodní písemnosti v souladu s normalizovanou úpravou.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni usilovat o nejvyšší kvalitu své práce, výrobků nebo služeb, tzn. absolvent ŠVP kuchař – číšník je schopen:

- chápat kvalitu jako významný nástroj konkurenceschopnosti a dobrého jména podniku,
- dodržovat stanovené normy (standardy) a předpisy související se systémem řízení jakosti zavedeným na pracovišti,
- dbát na zabezpečování parametrů (standardů) kvality procesů, výrobků nebo služeb,
- zohledňovat požadavky klienta (zákazníka, občana).

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni jednat ekonomicky a v souladu se strategií trvale udržitelného rozvoje, tzn. absolvent ŠVP kuchař – číšník zná:

- význam, účel a užitečnost vykonávané práce, její finanční, popř. společenské ohodnocení,
- zvažuje při plánování a posuzování určité činnosti (v pracovním procesu i v běžném životě) možné náklady, výnosy a zisk, vliv na životní prostředí, sociální dopady,
- nakládá s materiály, energiemi, odpady, vodou a jinými látkami ekonomicky a s ohledem na životní prostředí.

Vzdělávání směřuje k tomu, aby absolventi byli schopni dbát na bezpečnost a ochranu zdraví při práci, požární ochranu, tzn. absolvent ŠVP kuchař – číšník je schopen:

- chápat bezpečnost práce jako součást péče o zdraví své i spolupracovníků (i klientů a zákazníků) i jako součást řízení jakosti a jednu z podmínek pro získání či udržení certifikátu podle příslušných norem,
- dodržovat příslušné právní předpisy týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany, hygienické předpisy a zásady,
- používat osobní ochranné pracovní prostředky podle platných předpisů pro jednotlivé činnosti,
- spolupodílet se na vytváření bezpečného pracovního prostředí, dbát na používání pracovních nástrojů, pomůcek a technického vybavení odpovídajících bezpečnostním a protipožárním předpisům,
- uplatňovat oprávněné nároky týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci či při případném pracovním úrazu.

V roce 2006 až 2008 proběhlo ověřování ŠVP na vybraných školách. Byla vytvořena závěrečná zpráva, která se neliší od mých poznatků, které jsem získal při ověřování ŠVP kuchař – číšník.

Z výpovědí závěrečných zpráv podle ŠUMAVSKÉ (2008, s. 11-12) lze vyvodit tři nejčtetnější oblasti, které jsou obtížně splnitelné:

1. Komunikační schopnosti žáků a s nimi související výsledky vzdělávání v předmětu český jazyk a literatura a potažmo ve všech předmětech. Žáci málo čtou, mají proto omezenou slovní zásobu a jejich mluvený projev je velmi nekultivovaný. I krátké projevy narážejí na komunikační neschopnost

většiny žáků. Žáci se neorientují v textu, natož v jeho výstavbě. Chybí jim obecný přehled, tedy i v denním tisku, knihovnách a k tomu neznalost pravopisu a správné výslovnosti, nelze v tomto věku uspokojivě vyřešit.

2. Samostatná práce.

3. Logické myšlení, schopnost aplikovat.

U řady žáků se projevuje nedostatek tvořivého myšlení, logického uvažování a schopnosti řešit problémy. Nedaří se dosáhnout toho, aby žák o dané problematice přemýšlel a dával si jednotlivé poznatky do souvislosti. Někteří žáci nedokáží aplikovat poznatky z předcházejících kapitol v další návazné výuce. Velmi obtížně se daří naplnit výsledky vzdělávání v přírodovědných disciplínách, zvláště ve fyzice, kde mají žáci značné potíže při provázanosti jednotlivých fyzikálních jevů a jejich aplikací v příkladech. Pravděpodobně převládá vliv frontální výuky izolovaných fyzikálních jevů bez vzájemných souvislostí ze základní školy. Některé školy poukazují dále na obtížnou dosažitelnost výsledků vzdělávání například v matematice, kde i ve 2. ročníku činí potíže počítání z paměti i s jednocifernými čísly, nebo v tělesné výchově, kde se projevuje neochota žáků věnovat nácviku větší úsilí.

2.4 Průřezová témata ŠVP kuchař-číšník

Průřezová témata jsou novým obsahovým prvkem, na který dosud v učebních dokumentech nejsme zvyklí. Záměrem je, aby průřezová témata podpořila zejména formativní působení vzdělávacího procesu, rozvoj osobnosti žáků, jejich společensky žádoucí návyky, postoje a způsob jednání. Průřezová témata podporují i rozvoj klíčových kompetencí. Navazují na obsah vzdělávání stanovený v kurikulárních rámcích a obsahově se s nimi vzájemně doplňují. Průřezová témata se dotýkají všech oblastí výuky i mimotřídních a mimoškolních činností. Lze je vhodně aplikovat formou projektového učení. Průřezová témata, respektive některé obsahové prvky průřezových témat můžeme realizovat i jako samostatný vyučovací předmět, kurz nebo vzdělávací modul, což ovšem neznamená, že se průřezová témata již nebudou aplikovat v jednotlivých vyučovacích předmětech. Zařazení průřezových témat do vyučovacích předmětů by nemělo být formální, ale mělo by smysluplně odpovídat učivu a možnostem předmětu. (KAŠPAROVÁ, 2007, s. 52)

ŠVP kuchař – číšník pracuje s těmito průřezovými tématy:

Občan v demokratické společnosti: žáci jsou vedeni k tomu, aby měli vhodnou míru sebevědomí, sebeodpovědnosti a schopnosti morálního úsudku, dovedli jednat s lidmi, diskutovat o citlivých nebo konverzačních otázkách, uměli hledat kompromisní řešení, byli schopni odolávat myšlenkové manipulaci, aby si vážili materiálních a duchovních hodnot, dobrého životního prostředí a snažili se je chránit a zachovat pro budoucí generace.

Člověk a životní prostředí: žáci jsou vedeni k tomu, aby se učili poznávat svět a lépe mu rozumět, kladli si otázky existence života, orientovali se v globálních problémech lidstva, dokázali aplikovat své poznatky, dokázali přijímat odpovědnost za vlastní rozhodování, a to jak v pracovní činnosti, tak i v osobním životě, uměli efektivně pracovat s informacemi a vyhodnocovat je.

Člověk a svět práce: žáci jsou vedeni k tomu, aby si uvědomili odpovědnost za vlastní život, význam vzdělání pro život, aby byli motivováni k aktivnímu pracovnímu životu a úspěšné kariéře, aby se naučili vyhledávat a posuzovat informace o pracovních příležitostech, orientovat se v nich a vytvářet si o nich základní představu, písemně a verbálně se uměli prezentovat při jednání s potenciálními zaměstnavateli, uměli formulovat svá očekávání, své priority.

Informační a komunikační technologie: žáci jsou vedeni k tomu, aby byli schopni pracovat s prostředky informačních a komunikačních technologií a efektivně je využívali jak v průběhu vzdělávání, tak i při výkonu povolání a v činnostech, které budou běžnou součástí jejich života.

(ŠVP Kuchař – číšník, SŠHS Kroměříž, 2006, s. 17)

Například využití dobré gramotnosti v ovládnutí počítačové techniky u žáků dává učitelům prostor rozvíjet u žáků heuristickou metodu nalézání informací ke konkrétnímu problému. Pro zadávání úkolů a odevzdání jejich řešení se čím dál více využívá intranet. Učitel zveřejní zadání na určitém místě počítačové sítě, žáci si ho stáhnou a řešení uloží opět na předem určené místo v síti. (ŠUMAVSKÁ, 2008, s. 9)

2.5 Stěžejní metody výuky využívané v rámci teoretického a praktického vyučování ŠVP kuchař-číšník

Učitel podle CHUDÝ, KAŠPÁRKOVÁ (2007, s. 50) usiluje o to, aby se žáci učili danému obsahu výuky, a k tomu využívá metod výuky adekvátních schopnostem žáků. Zvolené výukové metody by měly být v souladu s dílčími i obecnými cíli výuky. Každé úspěšné

a efektivní vyučování musí vyústit do úspěšného a efektivního učení. Učitel má vědět, zda k učení skutečně došlo, zda došlo k zamýšleným změnám, zvláště k pozitivním změnám ve vědomostech, dovednostech, postojích a vlastnostech žáků. Na proces učení u žáků je nutno usuzovat ze spolehlivě zjištěných konečných stavů nebo výkonů žáků, které prokáží různými činnostmi, navozenými učitelem.

Metody a formy vzdělávací práce volí vyučující se zřetelem k charakteru předmětů, konkrétní situaci v pedagogickém procesu i s ohledem na možnosti školy. Učitelé v koordinaci s ostatními kolegy vyvíjejí soustavnou péči o získávání a rozvíjení požadovaných profesních znalostí, vlastností a schopností, dále zdokonalují profesní vystupování, estetické cítění, kultivované vyjadřování, konstruktivní a vstřícné jednání se zákazníky, obchodními partnery i spolupracovníky. Tomu odpovídají tyto adekvátní metodické přístupy ve výuce:

- výklad s návazností na znalost žáků, problémový výklad,
- heuristický rozhovor,
- řešení problémových úloh,
- skupinová práce, didaktické hry,
- práce s počítačem,
- setkání s odborníky – prezentace firem ve škole s vlastní pracovní činností žáků,
- odborné exkurze,
- konzultační hodiny,
- tvorba mentálních map,
- simulace.

Učitel ve výuce nevyužívá pouze jedné metody výuky s jejími modalitami, ale jejich různé kombinace. V reálné výuce se tedy nerealizují izolovaně, ale v komplexnosti systému metod výuky a ostatních didaktických kategorií. Žádná z metod výuky není zcela nevhodná, za určitých okolností může být každá velice účinná. Učitel by však měl vědět, proč ji používá. Současně žádnou metodu výuky nelze doporučovat a užívat jako jedinou. Jde spíše o výběr metod výuky do takového sledu, který jako optimální odpovídá učivu, schopnostem žáků i didaktickým dovednostem učitele. Volba konkrétní metody výuky závisí pouze na učiteli. V tom je nezastupitelný. Čím se tedy učitel při výběru metody

výuky řídí? Metoda výuky má být taková, aby žák byl aktivní, aby ho učení zajímalo a těšilo. Spokojený však má být i učitel, i jemu má práce přinášet radost a pocit úspěchu. Sama o sobě skvělá metoda se může změnit u neobratného učitele v bezcenný nástroj a naopak vynalézavý učitel užije kreativně i takovou situaci, kde bychom teoreticky žádnou příležitost nehledali. Podstatou je především tvořivost učitele. (CHUDÝ, KAŠPÁRKOVÁ, 2007, s. 68)

Výuka je členěna podle časové dotace jednotlivých předmětů na týdenní ucelené bloky teoretického vyučování a odborného výcviku, které se pravidelně ve dvoutýdenním cyklu střídají.

Odborný výcvik zajišťují učitelé odborného výcviku a je organizován tak, aby žáci poznali celý technologický proces. K tomu je nutné učební skupinu rozdělit na menší skupinky. Jednotlivé skupiny se v průběhu školního roku prostřídají ve všech činnostech. Vždy tak, aby byla u jednotlivých žáků dodržena pracovní doba včetně přestávek, které jsou dané jak zákoníkem práce, tak hygienickými a školskými normami.

Odborný výcvik, prováděný formou zařazení žáků do pracovního procesu ve vybraných výrobních závodech pod dohledem instruktorů je organizován tak, aby se žáci podle předem stanoveného harmonogramu vystřídali na všech pracovištích. Instruktoři přitom zodpovídají za plnění osnov, stanovených pro jednotlivá pracoviště zástupcem ředitele pro odborný výcvik. Výstupem zařazení žáků je písemné hodnocení každého žáka instruktorem, které je integrováno do výsledné známky.

(ŠVP Kuchař – číšník, SŠHS Kroměříž, 2006, s. 9)

Poznatky jaké jsou možnosti sledování a vyhodnocování výuky podle ŠVP shrnuje ŠUMAVSKÁ (2008, s. 3) takto:

- pravidelné hodnocení na hodnotících poradách, v rámci předmětových komisí se pak řeší jednotlivé problémy,
- hospitace,
- dotazníkové šetření,
- pravidelný zápis učitelů (vyučující má zavedený sešit pro každý předmět, který vyučuje podle ŠVP, do kterého pravidelně zaznamenává metody výuky, nové postřehy, které mohou vést ke změnám v budoucnu),

- srovnávací analýza s výukou podle dřívějších osnov,
- zpětná vazba od žáků,
- hodnotící schůzky se sociálními partnery.

Žáci změny v rámci výuky podle ŠVP příliš nevnímají, protože přišli do nového prostředí a nemohou porovnávat. Ve srovnání se základní školou však výuku podle ŠVP vnímají jako náročnější, převážně v oblastech samostatné práce, prezentace, vlastního úsudku a aktivního přístupu ke vzdělávacímu procesu. Zvýšil se podíl využití počítačů při výuce odborných předmětů a práce v laboratořích. Žáci změny kladně přijímají, nový styl práce je pro ně přijatelnější a zajímavější, rádi pracují s technikou. (ŠUMAVSKÁ, 2008, s. 12)

2.6 Personální a materiální podmínky realizace ŠVP kuchař-číšník

V teoretickém vyučování je výuka všeobecně vzdělávacích předmětů, tj. českého jazyka a literatury, matematiky, občanské nauky, výpočetní techniky, tělesné výchovy, přírodovědných předmětů – fyziky, biologie, chemie i anglického jazyka vyučována plně aprobovanými učiteli. Výuka odborných předmětů je aprobována podle možností, které dává současný systém vysokých škol. Předměty ekonomické vyučují vysokoškolsky vzdělaní učitelé s dlouholetou pedagogickou praxí. Organizace odborného výcviku probíhá podle vypracovaných přeřazovacích plánů pro všechny ročníky jednotlivých učebních oborů a to vždy jeden týden teoretického vyučování a jeden týden odborného výcviku. Odborný výcvik je zajišťován ve střediscích praktického vyučování, na pracovištích praktického vyučování nebo u fyzických či právnických osob podnikajících v gastronomii. Všichni učitelé odborného výcviku splňují požadovanou kvalifikaci. Instruktoři odborného výcviku, kteří pomáhají učitelům odborného výcviku na smluvních pracovištích, jsou pečlivě vybíráni, ale požadovanou kvalifikaci většinou nesplňují. Jsou však dostatečně proškoleni a úroveň jejich působení na žáky je velmi kvalitní. Materiální podmínky realizace ŠVP jsou dobré, v rámci možností školy. Odborný výcvik probíhá na pracovišti – vlastní školní jídelny (2 kuchyně), kavárny Slávie, nebo na pracovištích smluvně zajištěných u podnikatelských subjektů. Zde se jedná o zajištění odborného výcviku v provozovnách v blízkosti školy nebo ve výhodné dopravní vzdálenosti. Všechna pracoviště jsou zajištěna buď učiteli odborného výcviku, nebo smluvně zajištěnými instruktory odborného výcviku, za které zodpovídá zástupce ředitele pro odborný výcvik. (ŠVP Kuchař – číšník, SŠHS Kroměříž, 2006, s. 51)

Zásadní problém je v nedostatečném finančním zajištění celé reformy. Prostředky evropských fondů jsou vhodné k uskutečnění jednorázové akce, ale další fungování výsledků projektu, tedy výuka podle ŠVP, není dostatečně finančně zajištěna. RVP obsahuje cíle, které lze odpovědně naplnit jen při dostatečném finančním zabezpečení. Zřizovatelé přitom nemají zájem navyšovat prostředky na realizaci potřeb sociálních partnerů při začleňování oprávněných nároků na absolventy škol. (ŠUMAVSKÁ, 2008, s. 18)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 TVORBA MENTÁLNÍCH MAP A JEJICH POUŽITÍ VE VYUČOVÁNÍ JAKO DŮLEŽITÝ MECHANISMUS ÚSPĚCHU

Praktickou část práce jsem věnoval tvorbě mentálních map, které s úspěchem používám při naplňování významu ŠVP. Jejich používání je velmi jednoduché a nevyžaduje speciální prostředky a má přitom velké úspěchy. I slabší žáci zažívají při tvorbě mentálních map úspěch, který je tak důležitý pro jejich další rozvoj. Cílem praktické části bakalářské práce je naučit žáky efektivně zpracovávat učivo, prostřednictvím mentálních map.

Mentální mapa je nejsnadnějším prostředkem, jak dostávat informace do našeho mozku a jak z něj informace dostávat ven – je tvůrčím a efektivním způsobem dělání poznámek, který doslova mapuje naše úvahy. Mentální mapa se dá přirovnat k plánu města. Střed naší mentální mapy připomíná městské centrum. Symbolizuje naši nejdůležitější představu. Hlavní třídy vedoucí do centra představují hlavní myšlenky našeho myšlenkového procesu, vedlejší ulice jsou jako naše vedlejší myšlenky. Mentální mapy jsou vynikající pomocník paměti. Obdobně jako plány měst nebo silniční či turistické mapy nám mentální mapy umožňují zorganizovat si fakta a myšlenky tak, aby se náš mozek mohl od samého počátku pracovně angažovat způsobem, který je mu vlastní. Díky tomu se informace oproti tradičnímu způsobu zapisování poznámek rychleji zapamatují a později mnohem snáze a spolehlivě vybavují. Všechny mentální mapy mají mnoho společného. Všechny užívají barvy. Všechny mají přirozenou strukturu paprskovitě se šířící z centra. Všechny užívají křivky, symboly, slova a zobrazení podle souboru jednoduchých, základních, přirozených a mozku přátelských pravidel. S mentální mapou se dlouhý výčet nudných informací rázem promění v barevné, dokonale uspořádané, snadno zapamatovatelné schéma, které funguje v naprostém souladu s tím, jak je od přírody zvyklý pracovat náš mozek. (BUZAN, 2007, s. 14 – 15)

3.1 Jak mentální mapy pomáhají při učení

Mentální mapy nám mohou pomáhat v mnoha směrech.

Díky mentálním mapám:

- žáci se učí lépe plánovat,
- rozvíjí své schopnosti komunikace,
- jsou tvořivější,

- šetří čas,
- lépe zvládají problémy,
- lépe se koncentrují,
- zlepšují svou organizační schopnost a projasňují své myšlení,
- více si pamatují,
- rychleji a efektivněji se učí,
- vnímají svět jako celek,
- chrání stromy.

(BUZAN, 2007, s. 14 – 15)

Mentální mapy nám pomohou naučit se, uspořádat a uskladnit tolik informací, kolik chcete, a přirozeným způsobem je utřídit tak, abyste ke kterýmukoli z nich měli okamžitý přístup.

Když pracujeme s mentálními mapami, každá nová informace, kterou vložíme do své knihovny, se automaticky zaháčkuje, čili propojí se všemi informacemi, které tam už jsou. Čím více těchto háčků paměti je spojeno s kteroukoli informací v naší hlavě, tím méně práce nám dá ji z tohoto systému odháčkovat a mít ji k dispozici. Používáme-li mentální mapy, potom platí, že čím více víme a čím více se naučíme, tím snáze se budeme učit věcem novým. (BUZAN, 2007, s. 19)

3.2 Podmínky potřebné k vytvoření mentální mapy

Vzhledem k tomu, že mentální mapy jsou zcela přirozený jev a že jejich tvorba je neobyčejně snadná, nám podle BUZANA (2007, s. 19) zcela postačí:

- čistý bílý nelinkovaný papír,
- barevná pera a tužky,
- mozek,
- představivost.

3.3 Možnosti k posílení osobní tvořivosti

Máme-li uvolnit svůj tvůrčí potenciál, musíme pečovat o takové myšlenkové prostředí mozku, které uvolňuje jeho synergetický způsob myšlení. Vzdělávací systémy se ve své většině soustřeďují na dovednosti levého mozku a mnohem menší pozornost věnují dovednostem mozku pravého, a přesně tohle má záporný vliv na naši schopnost myslet tvůrčím způsobem. Pokud jsme prošli školským systémem, který se sice dobře postaral o rozvoj slovních, matematických a analytických schopností, ale zanedbával takové dovednosti, jako kreslení, malování a hudbu (nebo byl opačně jednostranný), potom je nanejvýš pravděpodobné, že využíváme jen zlomek svých tvůrčích možností. Co dostaneme, když zkombinujeme dovednosti levé a pravé hemisféry? No přece mentální mapu! Ta v sobě slučuje všechny aspekty jevů, a je proto jedinečným nástrojem myšlení využívajícím celý mozek. Mentální mapy jsou nástrojem, na nějž se můžeme spolehnout, pokud chceme myslet v souvislostech, a tedy kreativně. Kdykoli potřebujeme přijít s nějakým nápadem, vynalézavě něco naplánovat, pustit z otěží svou imaginaci, vezměme si čistý list papíru a zmapujme své myšlenky. (BUZAN, 2007, s. 73 – 74)

3.4 Vzorec úspěchu, podle kryptogramu PUZOPÚ

Pochopíte-li kryptogram PUZOPÚ (BUZAN, 2007, s. 59 – 60) porozumíte, co ve skutečnosti znamená učit se, a také tomu, jaká je skutečná povaha neúspěchu. Objevíte správný postup vedoucí k radikálnímu zvýšení míry vaší úspěšnosti. Naše zkratka PUZOPÚ je složena z počátečních písmen šesti důležitých slov, která definují základní kroky, jež musí váš mozek podniknout, má-li se cokoli naučit. Podle tohoto vzorce se vytvářejí nové úspěšné mentální mapy, což znamená, že dochází k úspěšnému učení.

P – pokus

Ať už se chceme naučit cokoli, nemůžeme uspět, jestliže se o to nepokusíme. Náš učební proces je vymezen počtem našich pokusů. Když se chceme naučit žonglovat, musíme nejdříve vyhodit míček do vzduchu; když se chceme naučit tančit, musíme udělat první krok; když se učíme matematiku, musíme se pokusit odvodit nový vzorec; když se dítě začíná učit psát, musí nejprve udělat čáru. Když jsme se takto o něco pokusili, můžeme říct, že jsme postoupili k dalšímu stupni a tím je:

U – událost

V případě žonglování může být událostí třeba to, že míček spadne na zem, že nám přistane na hlavě nebo skončí v hrnku s kávou přihlížejícího kolegy. Vesmíru je to srdečně jedno. Jasně je jen to, že po každém pokusu nastane nějaká událost. Z každé takové události nevyhnutelně vyplývá:

Z – zpětná vazba

Ať chceme, nebo nechceme, vesmír nás zásobuje záplavami informací o našich pokusech a o událostech, jež poskytují zpětné vazby našim smyslům. Právě proto je tak důležité heslo „V zdravém těle zdravý duch“ – máme-li to štěstí, že tato zásada pro nás platí, poskytují nám naše smysly další a další ryzí, nezkraslené informace. Náš mozek tyto informace vstřebává jednak na vědomé úrovni, jednak na úrovni paravědomé. V našem žongléřském případě se bude jednat o zrakové vnímání míčků, o poslech zvuků i o informace hmatové. Jestliže jeden míček skončí v kávě kolegy, zpětnou vazbu uslyšíme i z jeho úst! Po této spršce zpětných vazeb přistoupí mozek k:

O – ověření

K němu dochází ve vztahu k našim cílům, a to jak automaticky, tak i vědomě. Pokračujme v rozboru našeho žongléřského učení – náš mozek si ověří oprávněnost užití množství energie věnované pokusu, dále výšku a dráhu míčku ve vztahu k zamyšlenému cíli, náš dech, držení a pozici těla. Když to všechno mozek vykoná, proběhne:

P – přizpůsobení

Porovnáme svůj výkon s cílem a provedeme to, co v této chvíli považujeme za vhodnou reorganizaci před dalším pokusem. Při posuzování prvku přizpůsobení bychom vždy měli brát v úvahu hlavní cíl. Bez ohledu na to, co se právě učíme, je naší vizí:

Ú – úspěch

Ať už děláme cokoli, cílem našeho mozku je uspět. Platí to při jednoduchých činnostech, jako je příprava hrnku čaje, i při naplňování mnohem složitějších a rozsáhlejších životních cílů. Už na první pohled je zřejmé, že ve vzorci PUZOPÚ není místo pro neúspěch. Existuje zde však jedno základní nebezpečí. To spočívá v povaze našeho cíle. Jestliže můj cíl bude záporný – třeba někoho nakopnout či jinak poranit – stejně si budu přát, aby se mi to podařilo, abych i v tomhle měl úspěch. V takovém případě povede můj pokřivený pohled na svět k takové zpětnovazební situaci, která pro mne rozhodně nebude výhodná! Je

tedy zcela nezbytné, aby naše cíle měly výhradně pozitivní charakter. Jde zde o odraz multipozitivního myšlení.

3.5 Tvorba mentální mapy v předmětu technologie

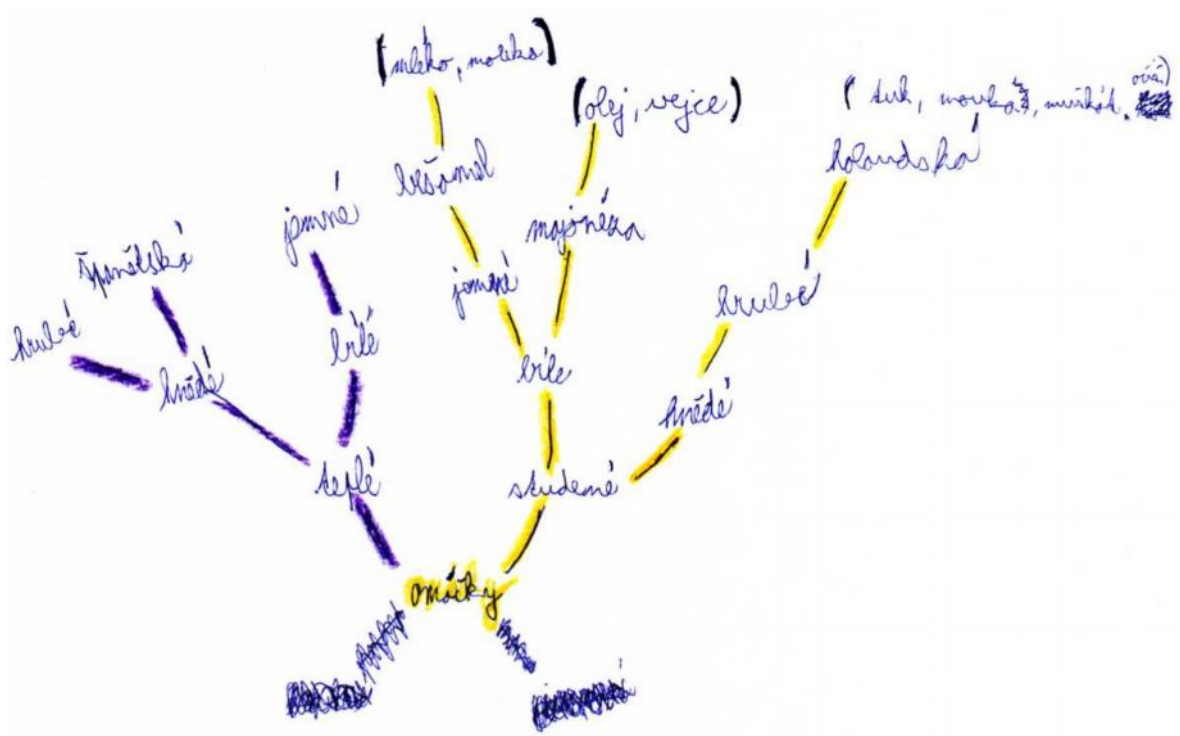
Při tvoření mentální mapy si připravíme list čistého papíru a barevná pera nebo pastelky. Doprostřed si napíšeme a nakreslíme obrázek zadaného tématu, který využije náš mozek ve své představivosti. Používáme různé barvy, které jsou pro náš mozek stejně podnětné jako názorná zobrazení. Díky barvám jsou naše mentální mapy mnohem živější a naše tvůrčí myšlení získává další energii navíc. Všechno je také mnohem zábavnější. K centrálnímu obrázku připojujeme hlavní větve, k nim větve druhé úrovně, k oběma potom větve třetí úrovně. Je to velmi důležité, protože náš mozek pracuje pomocí asociací. Rád si spojuje dvě (nebo tři či čtyři) věci dohromady. Propojíme-li jednotlivé větve, snáze si věci pamatujeme a lépe jim rozumíme. Propojením hlavních větví zakládáme a vytváříme základní strukturu, základní architekturu svých představ. Celé se to velmi podobá běžnému přírodnímu jevu rostlinné říše, kde kmen stromu spojuje jednotlivé hlavní větve a ty zase větve vedlejší. Kdyby mezi hlavním kmenem stromu a větvemi a mezi hlavními vedlejšími větvemi byly mezery, příroda by fungovala mnohem, mnohem hůř! Jestliže v naší mentální mapě bude chybět spojení, všechno se nám okamžitě začne rozklížovat, zvláště naše paměť a učení. Proto musíme spojovat a spojovat. Větve musíme zakreslovat jako křivky, nikoli jako přímky. A k čemu je to dobré? Samými rovnými čarami bychom svůj mozek hrozně znudili. Zakřivené, organické větve, podobající se větvím stromu, jsou mnohem atraktivnější a více nás upoutají. Ke každé lince dáváme jedno slovo nebo slovní spojení, která zvyšují účinnost a flexibilitu mentálních map. Každý takový výraz, stejně jako každé vyobrazení, působí jako násobitel. Vytvářejí si totiž svůj vlastní soubor asociací, a mohou přímo jiskřit novými představami a novými myšlenkami. Příliš dlouhé fráze nebo věty tento spouštěcí účinek silně omezují. Mentální mapa vybavena řadou klíčových slov připomíná ruku s dobře fungujícími klouby. Naproti tomu mentální mapa s přemírou dlouhých frází a vět je jako ruka s prsty připevněnými k dlahám! (BUZAN, 2007, s. 20)

Studenti dostali za úkol pomocí mentální mapy zobrazit jednoduché rozdělení omáček. Časový limit byl stanoven na 40 minut. Výsledkem jsou obrázky č. 1. a č. 3. Hned následující vyučovací hodinu žáci dostali bez předem avizovaného upozornění stejný úkol a časový limit byl zkrácen na 20 minut. Výsledkem jsou obrázky č. 2. a č. 3. Obrázek č. 1.

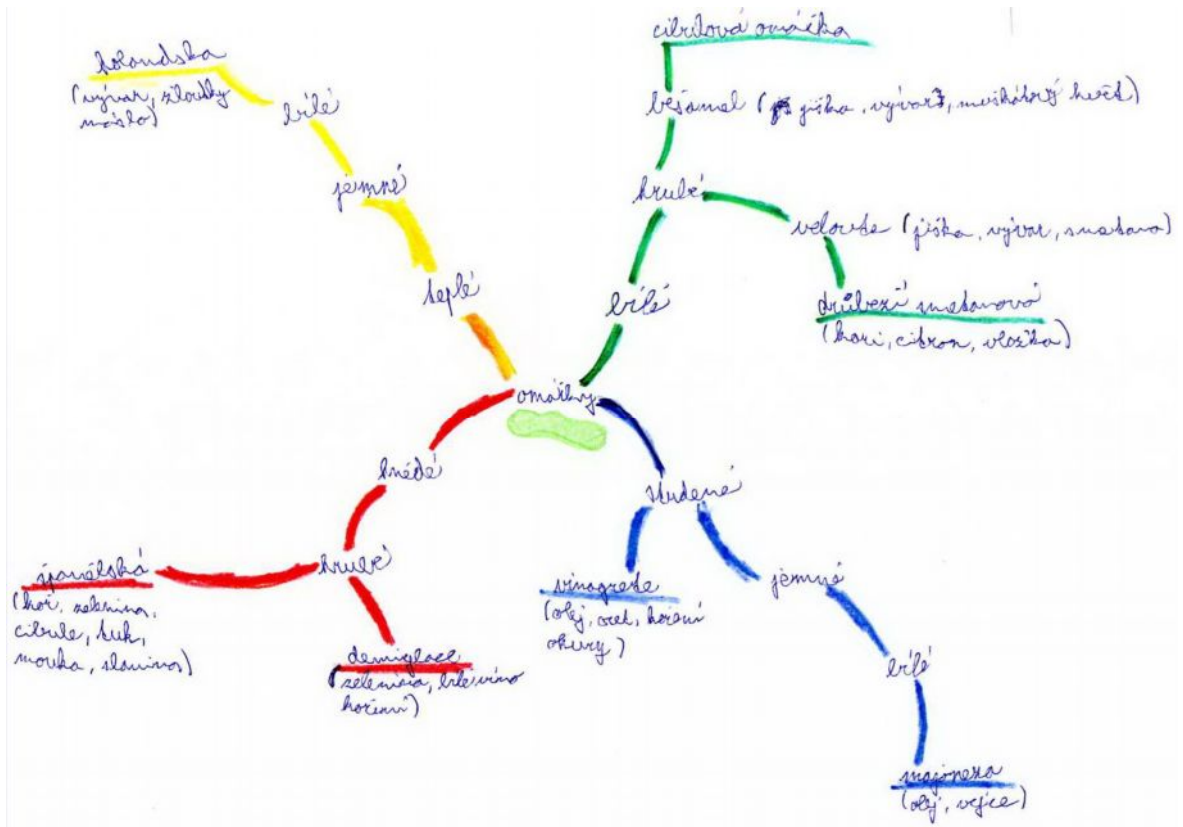
a č. 2. je od stejného studenta a obrázek č. 3. a č. 4. je od stejné studentky. Rozdíl je patrný na první pohled a je vidět jak žáci za poloviční dobu dokázali popsat daleko více omáček. Zařazení mentálních map do výuky považuji za velmi důležité a s úspěchy je již používám ve výuce.

V příloze č. II uvádím další příklady mentálních map, které byly sestaveny v časovém limitu 20 minut.

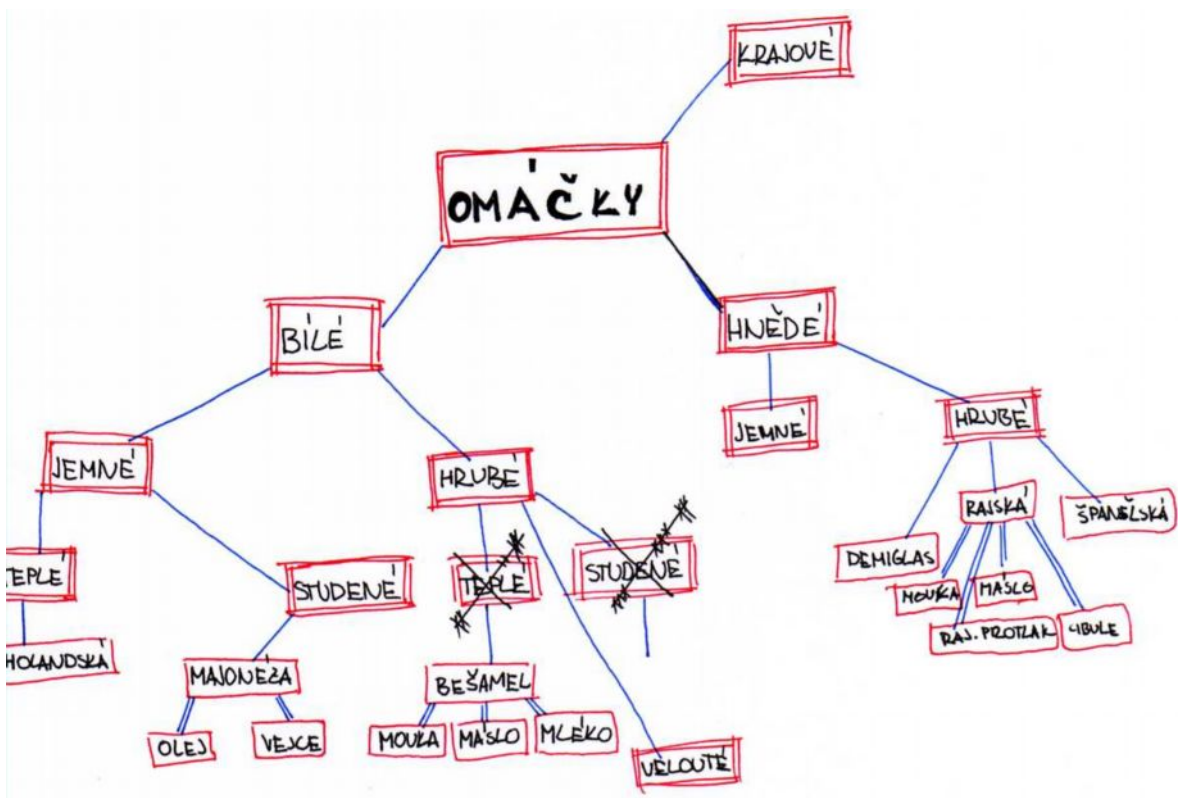
V příloze č. IV uvádím ukázkové fotografie z vyučovací hodiny.

Obr. č. 1. Mentální mapa

Obr. č. 2. Mentální mapa

Obr. č. 3. Mentální mapa

4 VYHODNOCENÍ MOTIVACE A UČEBNÍCH ČINNOSTÍ ŽÁKŮ

Při vytváření ŠVP je velká možnost svobodně formulovat představy, které bychom chtěli realizovat v nejvhodnější podobě. ŠVP je velkou příležitostí k propojení úsilí a zkušeností jednotlivých učitelů, které má vést k realizaci společných představ o tom, jaké postupy zvolíme, jak je budeme zajišťovat, jaký vzdělávací obsah zvolíme a jak jej přizpůsobíme potřebám žáků a podmínkám školy, ale musíme znát jejich motivaci k učení. Musíme se snažit, aby při poznávání, zkoumání a praktické činnosti mohli žáci využít svou aktivitu a své individuální předpoklady. Proto jsem zvolil jako nejlepší metodu dotazník.

4.1 Umí se naši žáci učit?

Problém, zda se umí žáci učit, je velmi aktuální. Dovednost umět se učit bývá ovlivněna celou řadou vnitřních i vnějších faktorů.

Existuje řada dotazníkových metod zjišťující styly učení. Použil jsem dotazník PhDr. Antonína Mezery. (<http://www.ceskaskola.cz/Testy/test3.asp>)

4.1.1 Dotazník

Dotazníkového šetření se účastnilo 7 tříd Střední školy hotelové a služeb v Kroměříži. Celkový počet je 137 respondentů.

Četnost tříd a respondentů

Ročníky, počet tříd – učební obor:

2. ročník, 1 třída, 23 žáků

3. ročník, 1 třída, 19 žáků

Ročníky, počet tříd – maturitní obory:

1. ročník, 2 třídy, 48 žáků

2. ročník, 1 třída, 23 žáků

3. ročník, 2 třídy, 24 žáků

Výzkumným nástrojem byl dotazník se 44 uzavřenými dichotomickými položkami. Distribuce dotazníku studentům byla provedena zprostředkovaně přes učitele jednotlivých tříd.

4.1.2 Klíč k vyhodnocení dotazníku

U čísla otázky je uvedena správná odpověď, za kterou se přičítá vždy jeden bod. To znamená, že nesprávné odpovědi nejsou obodovány.

Umíte se učit – klíč:

1. ne, 2. ne, 3. ne, 4. ano, 5. ano, 6. ano, 7. ne, 8. ne, 9. ano, 10. ano, 11. ne, 12. ano, 13. ano, 14. ne, 15. ano, 16. ano, 17. ano, 18. ano, 19. ano, 20. ano, 21. ne, 22. ano, 23. ano, 24. ne, 25. ne, 26. ano, 27. ano, 28. ne, 29. ne, 30. ne, 31. ne, 32. ano, 33. ano, 34. ne, 35. ano, 36. ne, 37. ano, 38. ano, 39. ano, 40. ano, 41. ano, 42. ano, 43. ano, 44. ano.

Bodové rozmezí vypovídá o 1. 2. 3. a 4. dovednostní úrovni, přičemž řazení úrovní je od 1. do 4. ve smyslu od nejlepší po nejhorší.

1. úroveň = 44 – 33 bodů...velmi vysoká

2. úroveň = 32 – 22 bodů...vysoká

3. úroveň = 21 – 15 bodů...nízká

4. úroveň = 14 – 0 bodů ...velmi nízká

Přesné znění hodnocení:

1. úroveň (44 – 33)

Z celkového výsledku je patrné, že kvalita tvé mimoškolní přípravy je na velmi dobré úrovni a současně vytváří i velmi dobré podmínky co nejlepšího využití tvých studijních schopností a dovedností při samostatném učení.

2. úroveň (32 – 22)

Z celkového výsledku je zřejmé, že úroveň tvé mimoškolní přípravy je celkem dobrá. Chceš-li ovšem studovat na střední škole, měl/a bys některé studijní dovednosti ještě zdokonalovat. Právě ty ti ještě brání v co nejlepším využití tvých studijních schopností a dovedností při samostatném učení.

3. úroveň (21 – 15)

Poměrně nízký výsledek dotazníku správného učení naznačuje, že se neumíš učit a že volíš málo účinné metody správného učení, které způsobují velké výkyvy v tvých školních výsledcích.

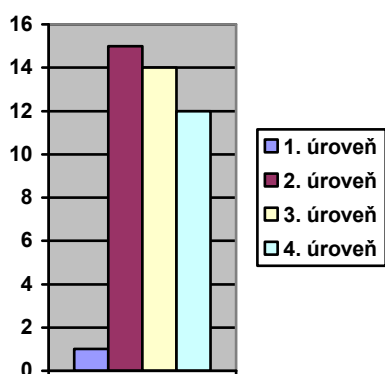
4. úroveň (14 – 0)

Velmi nízký výsledek dotazníku naznačuje, že si neumíš zorganizovat čas nejen na učení, ale i na své vlastní koníčky. Stejně tak je velmi pravděpodobné, že tě učení příliš nezajímá. Co s tím budeš dělat?

4.1.3 Vyhodnocení dotazníku

Učební obory

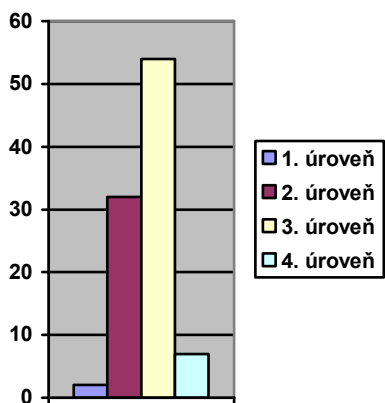
1. úroveň – 1 žák. 2. úroveň – 15 žáků. 3. úroveň – 14 žáků. 4. úroveň – 12 žáků

Graf 1 Učební obory

Maturitní obory

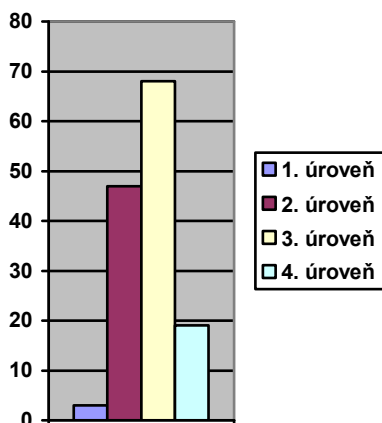
1. úroveň – 2 žáci. 2. úroveň – 32 žáků. 3. úroveň – 54 žáků. 4. úroveň – 7 žáků

Graf 2 Maturitní obory

Učební obory a maturitní obory dohromady

1. úroveň – 3 žáci. 2. úroveň – 47 žáků. 3. úroveň – 68 žáků. 4. úroveň – 19 žáků

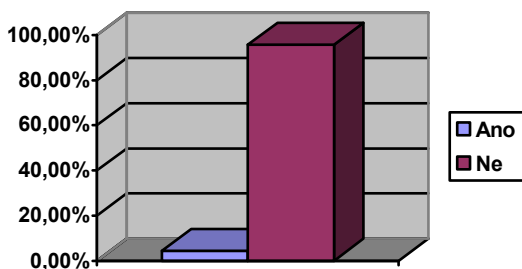

Graf 3 Učební obory a maturitní obory dohromady

Otázky číslo: 1. 4. 11. 30. 34. 35. 42. 44., jsem rozebral jednotlivě.

1. Trvá ti studijní příprava na vyučování každý den déle než 2. hodiny? ANO – NE

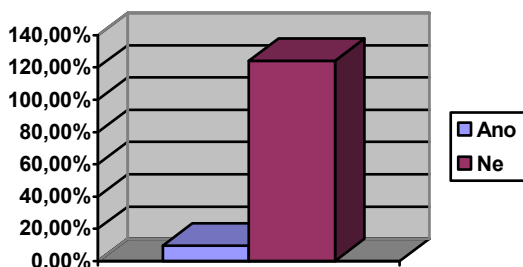
Správná odpověď je NE. Ne odpovědělo 131 (95,6%) respondentů. Ano odpovědělo 6 (4,4%) respondentů.

Graf 4 Trvá ti studijní příprava na vyučování každý den déle než 2. hodiny

4. Učíš se pravidelně každý den? ANO – NE

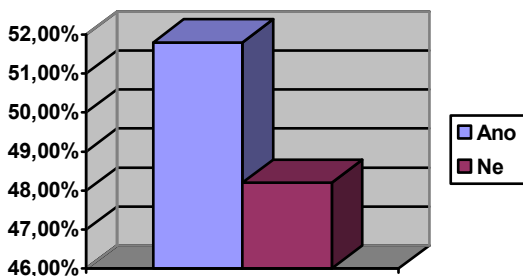
Správná odpověď je ANO. Ano odpovědělo 13 (9,5%) respondentů. Ne odpovědělo 124 (90,5%) respondentů.

Graf 5 Učíš se pravidelně každý den

11. Stává se ti často, že se něco naučíš nazpaměť, aniž bys tomu rozuměl/a? ANO – NE

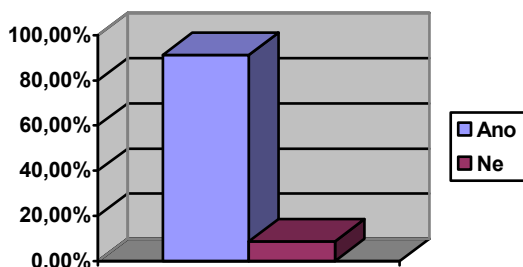
Správná odpověď je NE. Ne odpovědělo 66 (48,2%) respondentů. Ano odpovědělo 71 (51,8%) respondentů.

Graf 6 Stává se ti často, že se něco naučíš nazpaměť, aniž bys tomu rozuměl/a

30. Stává se ti často, že při učení zjistíš, že myslíš úplně na něco jiného? ANO – NE

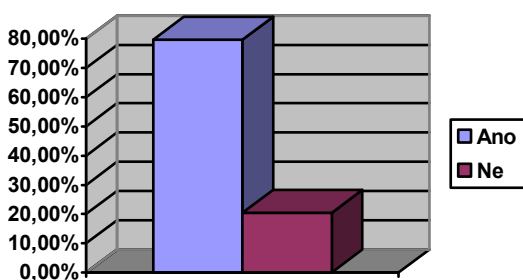
Správná odpověď je NE. Ne odpovědělo 12 (8,8%) respondentů. Ano odpovědělo 125 (91,2%) respondentů.

Graf 7 Stává se ti často, že při učení zjistíš, že myslíš úplně na něco jiného

34. Nasazuješ rychlé tempo domácí přípravy až den před stanoveným termínem písemné nebo ústní zkoušky? ANO – NE

Správná odpověď je NE. Ne odpovědělo 28 (20,4%) respondentů. Ano odpovědělo 109 (79,6%) respondentů.

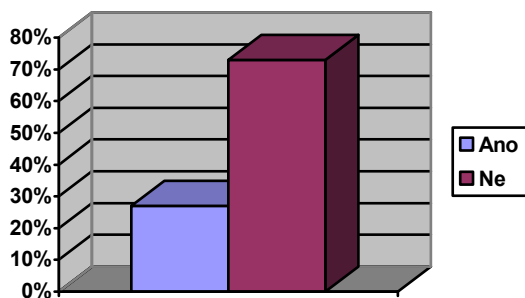

Graf 8 Nasazuješ rychlé tempo domácí přípravy až den před zkouškou

35. Máš nějaký systém v opakování učiva, který by zabraňoval rychlému zapomínání?

ANO – NE

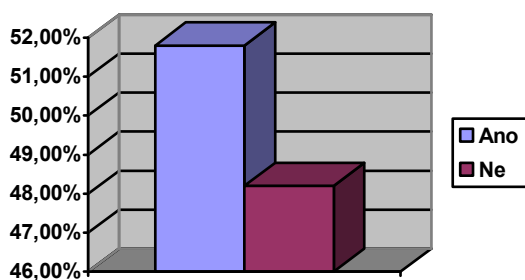
Správná odpověď je ANO. Ano odpovědělo 37 (27%) respondentů. Ne odpovědělo 100 (73%) respondentů.

Graf 9 Máš nějaký systém v opakování učiva, který by zabraňoval zapomínání

42. Zavřeš si při učení sešit nebo učebnici a snažíš se s pomocí poznámek vyjádřit hlavní obsah nového učiva? ANO – NE

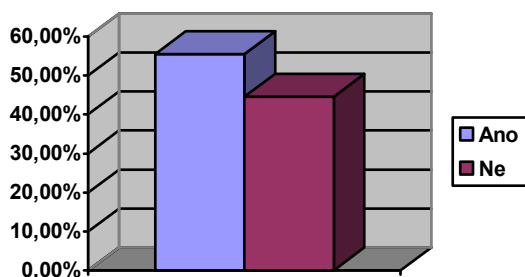
Správná odpověď je ANO. Ano odpovědělo 71 (51,8%) respondentů. Ne odpovědělo 66 (48,2%) respondentů.

Graf 10 Snažíš se s pomocí poznámek vyjádřit hlavní obsah nového učiva

44. Máš doma vždy dobré podmínky ke studiu a domácí přípravě? ANO – NE

Správná odpověď je ANO. Ano odpovědělo 76 (55,5%) respondentů. Ne odpovědělo 61 (44,5%) respondentů.

Graf 11 Máš doma vždy dobré podmínky ke studiu a domácí přípravě

Překvapivě je vysoká úroveň č. 3 a to jak u učebních oborů, tak i u maturitních oborů. Je zde souvztažnost s celkovým prospěchem, který není nejlepší. Původně jsem si myslel, že hlavním důvodem je slabá úroveň žáků, ale podle výsledku dotazníku je i velký problém ve správně volených metodách správného učení.

Když jsem si rozebral otázky číslo 1. 4. 11. 30. 34. 35. 42. 44., tak výsledky jsou velmi zajímavé.

Otázka č. 1 byla zodpovězena jako jedna z nejméně úspěšných, ale otázka č. 4, která by ji měla doplnit, je zářející. Je to hodně vysoké procento (90,5%) a naši žáci se pravidelně vůbec neučí. I procento učení se nazpaměť, aniž by tomu žák rozuměl je pořád ještě hodně velké.

Myslet při učení na učení souvisí s přípravou na vyučování. Nechávat si učení až na poslední den, nemít systém v opakování učiva souvisí opět s metodami učení. Velmi problematické jsou dobré podmínky ke studiu a domácí přípravě. Také 44,5 % je vysoké číslo.

Dotazník jasně ukazuje slabiny dnešních žáků. Přicházejí k nám s nedostatečnými návyky správného učení. Nedokáží se soustředit na jednu oblast. Je pro ně problém pochopit čtený text a dát si ho do souvislostí.

Výsledky dotazníku, který jsem zvolil při své výzkumné činnosti, odpověděly na řadu otázek a jsou důležitou součástí mé další pedagogické práce.

4.2 Evaluace učitele

Sebehodnocení je prostředkem, pomocí něhož si osvojujeme učení ze zkušenosti. Můžeme posuzovat svou vyučovací hodinu, kurs či konkrétní aspekt své výuky, jako například svou schopnost užívat otázky a odpovědi či motivovat. Jestliže chceme hodnotit své učení, musíme si v prvé řadě definovat, o co usilujeme. Vyhodnocení vyučovací hodiny by mělo být založeno na jasně určených cílech plánu hodiny. Nejlepší bývá, když si cíle seřadíme podle důležitosti, jelikož se někdy mohou samy se sebou dostat do rozporu. Vyhodnocování může být prováděno formou kontrolních otázek, můžeme vyplňovat list s předem danými kolonkami nebo si své postřehy a pocity zapisujeme jen tak, bez jakéhokoli formálního omezení. (PETTY, 2002, s. 365)

Uvádím příklad vyhodnocení vyučovací hodiny.

Příklad formuláře podle PETTY (2002, s. 365 – 367)

PLÁN HODINY: cíle, výběr a rozmanitost činností, časový rozvrh, tempo

Opakování minulé hodiny chce zkrátit, bylo dlouhé. Cíle zvoleny dobře. Žákovské činnosti navazovaly na sebe, žáky hodně bavilo vytvoření křížovky pouze z gastronomických pojmů.

PROSTŘEDÍ: způsob sezení, teplota, větrání, světlo, bezpečnost

Práce ve skupinkách, teplota v pořádku. Pozor na Milana, rád se houpe na židli.

UČEBNÍ POMŮCKY: výběr, návrhy a použití

Televize a přehrávač disků bez poruch. Jenom příště říci dopředu ať se stáhnou žaluzie – dlouho to trvá.

REALIZACE PLÁNU HODINY: vedení třídy, užití vyučovacích metod, úvod a závěr hodiny

Je důležité pořádně vysvětlit zadaný úkol, někteří hned nepochopili, co mají dělat, a pak to měli špatně.

KOMUNIKACE: jazyk, hlas, řeč těla, termíny, zpětná vazba, otázky, vysvětlování, shrnutí

Odborné termíny napsat všechny na tabuli a potom je ještě namátkou zkontrolovat v sešitě, někteří to měli špatně opsané z tabule.

VZTAHY S ŽÁKY: empatie, raport, ukázněnost, humor, reakce na pocity žáků

Bylo pondělí, tak jako pokaždé více zaměstnávat a humor si nechat až na konec hodiny.

MOTIVACE: fantazie, ocenění, cíle, úspěch, smysl

Bez problému.

BYLY CÍLE SPLNĚNY? (test, domácí úkol)

Ano.

OBECNÉ POZNÁMKY:

Příště si připravit více šablon na křížovky. Další hodinu začít aktivitou na zklidnění třídy.

EFEKTIVNOST HODINY (stupnice 1 – 5): 2

DVA ÚSPĚCHY HODINY:

Podal se vzbudit velký zájem o práci. Učení byla hra.

NÁVRH NA ZLEPŠENÍ:

Humor si nechat opravdu na jiné dny.

JEDEN VYUČOVACÍ PRINCIP, KTERÝ SE V HODINĚ PROJEVIL:

Názorná ukázka je důležitější než výklad.

Tato evaluační metoda je velmi jednoduchá a mám dobrou zkušenost při jejím používání. Nemusíme ji dělat po každé vyučovací hodině. Stačí si formulář vyplnit jednou za týden.

4.2.1 Pracovní sešit žáka

Mám také dobré zkušenosti s pracovním sešitem ve svých odborných předmětech technologie a potravin a výživa. Zde si žáci sami doplňují do předem připravených jednotlivých oddílů, co připravovali v odborném výcviku. Mám okamžitou zpětnou vazbu o připravovaných pokrmech a vím, na co se mám více zaměřit. Žáci si jednotlivé volné listy zakládají do složek a mají přehled jak o teorii, tak i o připravovaných pokrmech v odborném výcviku. Sešit si průběžně doplňují a sami mají také přehled o připravovaných pokrmech.

Pracovní sešit k učebnici: Technologie

Polévky

Hnědé polévky

s vložkou

vařenou ve vodní lázni – vaječná sedlina, 5. 5. 2007

pečenou – zeleninový svítek, 8. 10. 2007

smaženou

opékanou – chléb, 1. 3. 2008

se zavářkou

z obilovin – rýže, 3. 1. 2009

z těsta

Bílé polévky

zahuštěné jíškou

cibulová jíška – čočková, 4. 9. 2008., zelná, 8. 10. 2008

papriková jíška – gulášová, 1. 4. 2008

šlemové

z rýže

z krupice

kašovité

z masa – drůbeží krém, 18. 11. 2008

z luštěnin – hrachová, 25. 2. 2008

smetanové-krémové

z jednoho druhu – chřestová, 2. 6. 2008

z více druhů

Praktická část potvrdila, že každý žák dokáže zažít při tvorbě mentálních map úspěch. Pracuje v klidném, bezpečném prostředí, bez stresu a v psychické pohodě. Uvolňuje svůj tvůrčí potenciál a práce ho baví. Není vůbec nutné na žáky vyvíjet tlak, který by mohl vyvolat opačnou reakci. Tvorba mentálních map přispívá k lepší domácí přípravě, která je u některých žáků nedostatečná. Já také velmi rád využívám mentální mapy při psaní svých příprav na vyučovací hodinu.

ZÁVĚR

Podílel jsem se na řešení nového ŠVP kuchař – číšník jako vedoucí týmu. Zpracoval jsem jednotlivé části ŠVP (profil žáka ŠVP, charakteristika školního vzdělávacího programu, učební plán a výrobu pokrmů), které byly konzultovány na metodických poradách řešitelského týmu.

Vyučovat podle nového ŠVP se začalo 1. 9. 2006 a v červnu 2009 budou probíhat závěrečné zkoušky, které nám ověří, zda jsme postupovali správně.

Domnívám se, že cíl teoretické i praktické části bakalářské práce byl splněn.

Největším přínosem ŠVP podle mého názoru je, že každý učitel byl okolnostmi nucen se nad metodami své pedagogické práce hluboce zamyslet. Není rozhodující, v jaké míře uplatňují ve výuce všichni vyučující nové trendy a poznatky z předmětových a oborových didaktik, ale to, že se nad metodami své pedagogické práce musí opakovaně zamýšlet a konzultovat je s kolegy. (ŠUMAVSKÁ, 2008, s. 17)

S tímto názorem hluboce souhlasím a jsem rád, že se mohu zamýšlet nad metodami své pedagogické práce a vše potom uplatňovat ve výuce. Zvláště dobré úspěchy mám s tvorbou a použitím mentálních map, které se mně velmi dobře osvědčily a vřele je každému doporučuji.

Velice podnětný byl dotazník pro žáky, který nám ukázal další možnosti ve vyučování, zvláště v dovednosti se správně učit.

Jsme teprve na začátku nové cesty, kde jsme udělali hodně chyb, ale máme i řadu úspěchů. Za nejdůležitější považuji ten, když stojím před žáky a vidím, jak s nadšením pracují.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BELZ, H., SIEGRIST, M. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry. Přeložila Lisá, D. Vydání 1. Praha: Portál. 2001. s. 376. ISBN 80 – 7178 – 479 – 6
- BUZAN, T. Mentální mapování. Přeložil Foltýn, J. Vydání 1. Praha: Portál. 2007. s. 68. ISBN 978 – 807367 – 200 – 3
- GRECMANOVÁ, H., URBANOVSKÁ, E., NOVOTNÝ, P. Podporujeme aktivní myšlení a samostatné učení žáků. Vydání 1. Olomouc: Hanex. 2000. Ve spolupráci s Nadací Jana Husa. ISBN 80 – 85783 – 28 – 2
- CHUDÝ, Š., KAŠPÁRKOVÁ, S. Didaktická propedeutika. Vydání druhé. UTB ve Zlíně. 2007. ISBN 978 – 80 – 7318 – 7
- PETTY, G. Moderní vyučování. Překlad Kovařík, Š. Vydání 2. Praha: Portál. 2002. s. 380. ISBN 80 – 7178 – 681 – 0
- Metodika tvorby školních vzdělávacích programů SOŠ a SOU. Zpracovala PhDr. Jana Kašparová a kol. Návrh obálky, grafická úprava a zlom Jan Velický. 1. vydání. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2007. ISBN 978 – 80 – 85118 – 12 – 4
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. Vydal: Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Tauris. Grafické zpracování a tisk nakladatelství Tauris. Rok vydání: 2001. ISBN 80 – 211 – 0372 – 8
- Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 65 – 51 – H/01 Kuchař – číšník. Vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dne 28. 6. 2007, č. j. 12 698/2007 – 23
- Školní vzdělávací program pro obor vzdělání 65 – 51 – H/01 Kuchař – číšník. SŠHS Kroměříž, Na Lindovce 1473, 767 27 Kroměříž. Platnost ŠVP od 1. 9. 2006.
- VENCOVSKÁ, T. Gastronomie, hotelnictví, turismus. Vývoj kvalifikačních požadavků ve skupinách příbuzných povolání. Vydal: Národní ústav odborného vzdělávání. Praha 2005. Tisk a technická příprava: informační středisko odborného vzdělávání.

Internetové zdroje:

Shrnutí poznatků ze závěrečných zpráv škol a realizaci pilotních školních vzdělávacích programů. Zpracovala: Mgr. Gabriela Šumavská. 21. 5. 2008. [online]

Dostupný z WWW:

<http://www.kvalita1.nuov.cz/data/913_ZAVERECNE%20ZPRAVY_SHRNUTI.doc

dne 14. 3. 2009

MEZERA, A. Umíte se učit. Česká škola. [online]

Dostupný z WWW:

<<http://www.ceskaskola.cz/Testy/test3.asp>

ISS 12-13-6018, dne 16. 3. 2009

Národní ústav odborného vzdělávání. Schéma vzdělávací soustavy. [online]

Dostupný z WWW:

<<http://www.nuov.cz/schema-vzdelavaci-soustavy>

dne 17. 3. 2009

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

PUZOPŮ Pokus, událost, zpětná vazba, ověření, přizpůsobení, úspěch.

RVP Rámcové vzdělávací programy

SŠHS Střední škola hotelová a služeb v Kroměříži

ŠVP Školní vzdělávací program

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Mentální mapa.....	67
Obrázek 2 – Mentální mapa.....	67
Obrázek 3 – Mentální mapa.....	68
Obrázek 4 – Mentální mapa.....	68

SEZNAM FOTOGRAFIÍ

Fotografie 1 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)	72
Fotografie 2 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)	72
Fotografie 3 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)	73
Fotografie 4 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)	73
Fotografie 5 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)	74
Fotografie 6 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)	74
Fotografie 7 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)	75

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Učební obory.....	49
Graf 2 Maturitní obory	49
Graf 3 Učební obory a maturitní obory dohromady.....	50
Graf 4 Trvá ti studijní příprava na vyučování každý den déle než 2. hodiny.....	50
Graf 5 Učíš se pravidelně každý den.....	51
Graf 6 Stává se ti často, že se něco naučíš nazpaměť, aniž bys tomu rozuměl/a.....	51
Graf 7 Stává se ti často, že při učení zjistíš, že myslíš úplně na něco jiného	52
Graf 8 Nasazuješ rychlé tempo domácí přípravy až den před zkouškou	52
Graf 9 Máš nějaký systém v opakování učiva, který by zabraňoval zapomínání.....	53
Graf 10 Snažíš se s pomocí poznámek vyjádřit hlavní obsah nového učiva	53
Graf 11 Máš doma vždy dobré podmínky ke studiu a domácí přípravě	54

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Schéma vzdělávací soustavy v České republice

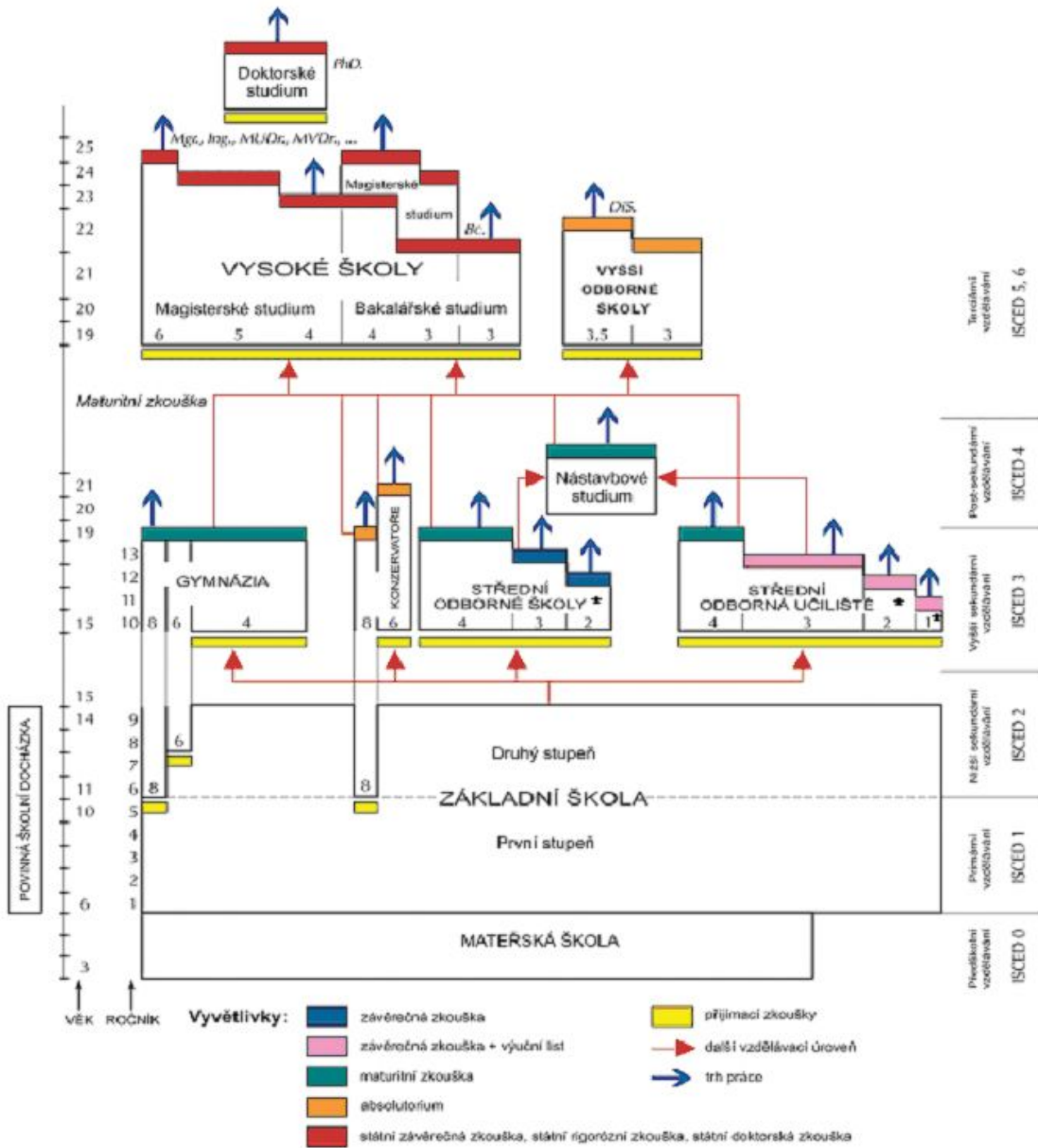
Příloha P II: Mentální mapy

Příloha P III: Dotazník Umí se studenti učit?

Příloha P IV: Fotografie z vyučovací hodiny

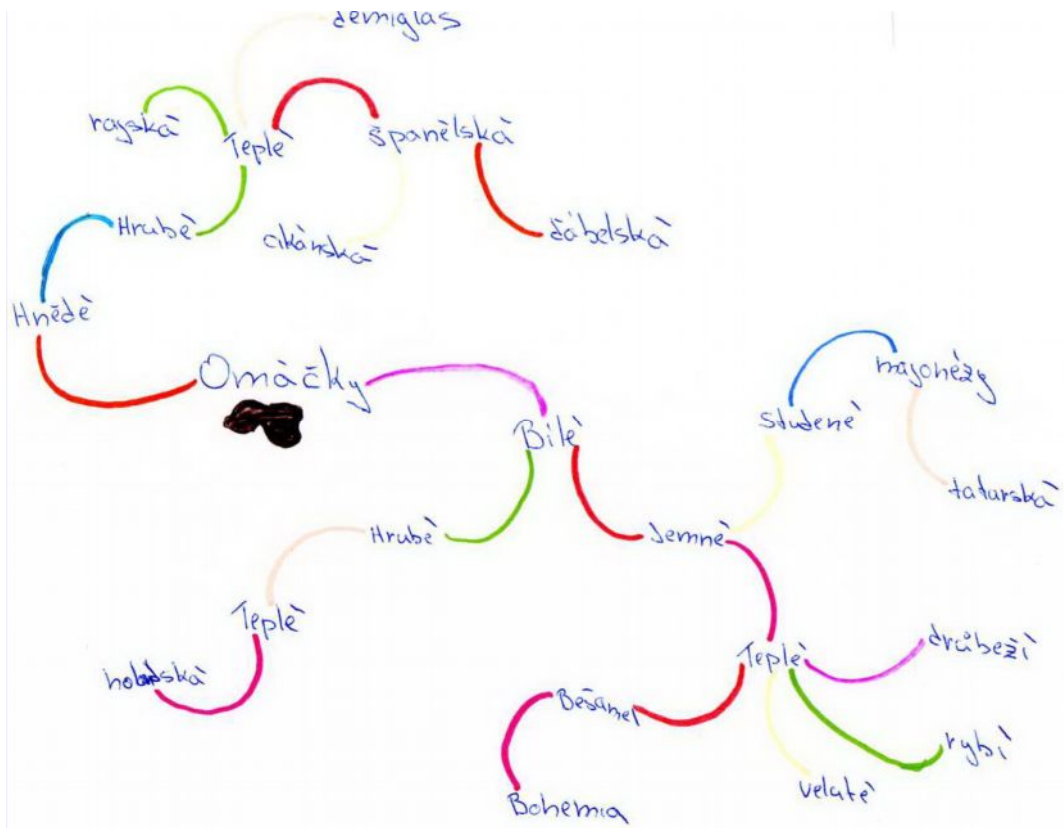
PŘÍLOHA P I: SCHÉMA VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY

(<http://www.nuov.cz/schema-vzdelavaci-soustavy>. 17.3.2009)

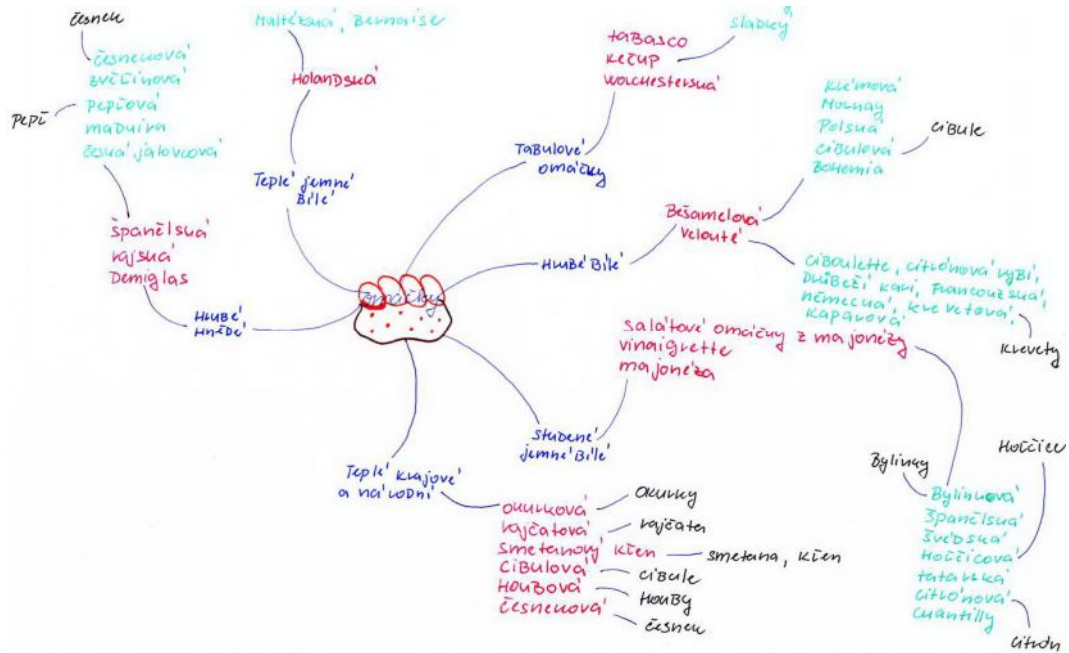

Pozn.: * Krátké vzdělávací programy (jednoleté a některé dvouleté) na středních odborných školách a středních odborných učilištích patří k úrovni ISCED 2C.

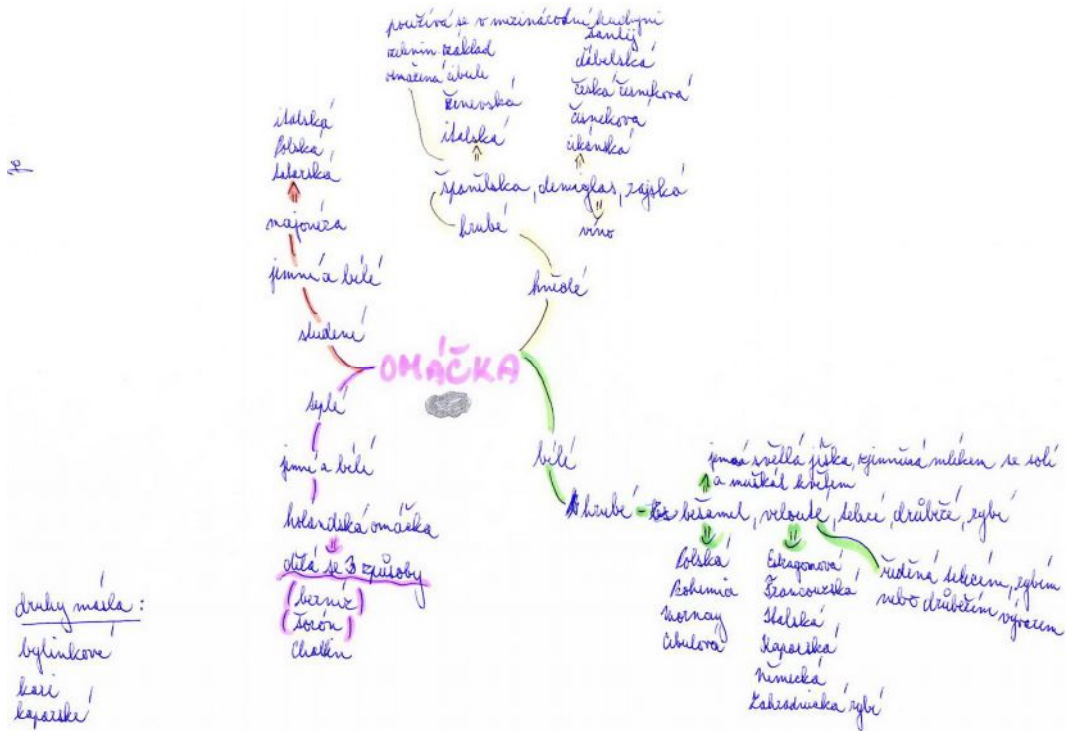
PŘÍLOHA P II: MENTÁLNÍ MAPY

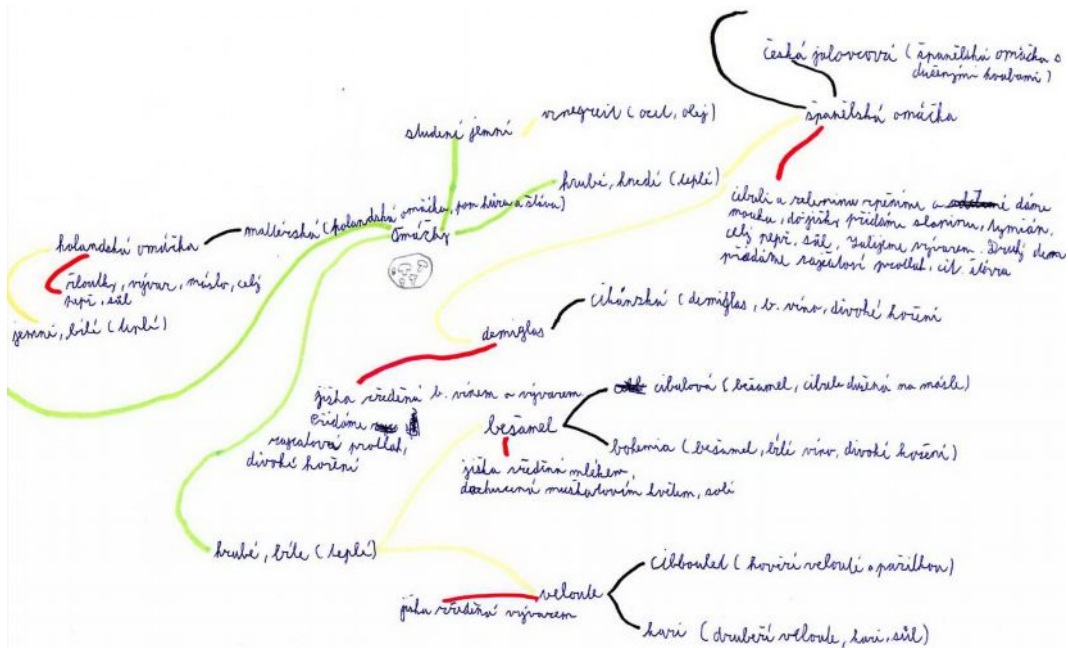
Obrázek 1 – Mentální mapa

Obrázek 2 – Mentální mapa

Obrázek 3 – Mentální mapa

Obrázek 4 – Mentální mapa

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK – UMÍ SE STUDENTI UČIT

Zadání: Zakroužkujte, prosím, bez dlouhého přemýšlení odpovědi ANO nebo NE na následující otázky. Prosíme Vás o pravdivé odpovědi, aby nedocházelo ke zkreslení výsledků. Dotazníky jsou naprosto anonymní a slouží výzkumným účelům.

1. Trvá ti studijní příprava na vyučování každý den déle než 2 hodiny? Ano – Ne
2. Učíš se často po 18. nebo 19. hodině večer? Ano – Ne
3. Trvá ti dlouho, než se pustíš do učení? Ano – Ne
4. Učíš se pravidelně každý den? Ano – Ne
5. Učíš se doma vždy v pravidelnou denní dobu? Ano – Ne
6. Máš ve svých učebnicích a sešitech většinou takový pořádek, že najdeš vždy, co hledáš? Ano – Ne
7. Stává se ti často, že učení na příští den z nějakého důvodu stále oddaluješ? Ano – Ne
8. Stává se ti často, že při učení spěcháš, abys to měl/a už za sebou? Ano – Ne
9. Učíš se novou učební látku tak dlouho, dokud ji nepochopíš? Ano – Ne
10. Když se něco naučíš nedostatečně nebo chybně, snažíš se doplnit své znalosti a vědomosti v co nejkratší době? Ano – Ne
11. Stává se ti často, že se něco naučíš nazpaměť, aniž bys tomu rozuměl/a? Ano – Ne
12. Vyhledáváš při učení neznámá slova, abys pochopil/a, co vlastně znamenají? Ano – Ne
13. Používáš při učení poznámek ze školních sešitů nebo ostatní školní pomůcky? Ano – Ne
14. Když se začínáš učit, stane se ti často, že si zapomeneš připravit všechny věci z daného předmětu na pracovní stůl? Ano – Ne
15. Když se věnuješ studiu nějakého nového učiva, zkontroluješ si, zda si naučenou látku skutečně pamatuješ? Ano – Ne
16. Provádíš domácí přípravu na vyučování podle předem zvoleného plánu nebo vlastního rozvrhu? Ano – Ne
17. Daří se ti tento plán nebo denní rozvrh dodržovat? Ano – Ne

18. Zopakuješ si na konci domácí přípravy u každého učiva to, co jsi se před chvílí naučil/a? Ano – Ne
19. Jsi dobrý čtenář/ka? Dovedeš dobře, pozorně a rychle číst? Ano – Ne
20. Když se učíš nějakou novou učební látku, vyhledáváš z literatury nebo jiných pramenů další potřebné informace? Ano – Ne
21. Vyskytují se u tebe případy, že se něco nabifluješ, aniž tomu rozumíš? Ano – Ne
22. Prolistuješ si alespoň nové školní učivo z dopoledního vyučování ve své učebnici, i když další hodinu vyučování máš až za 2 nebo 3 dny? Ano – Ne
23. Podtrháváš si tužkou části učiva, které se snažíš zapamatovat nebo si vypisuješ podstatné věci při učení na papír? Ano – Ne
24. Když se připravuješ na příští den, učíš se například jazykové předměty nebo přírodovědné předměty hned za sebou? Ano – Ne
25. Provádíš domácí přípravu tak, že napřed napíšeš úkoly a potom se díváš do učebnice? Ano – Ne
26. Když se učíš nějakou novou látku, podíváš se, co učivu předcházelo minulou vyučovací hodinu? Ano – Ne
27. Když studuješ nové učivo z učebnice, vyhledáváš někdy z vlastní iniciativy nějaké pomocné prameny, abys ho lépe pochopil/a? Ano – Ne
28. Snažíš se o to, aby ti při učení někdo vysvětlil věci, které bys při určitém úsilí mohl sám/sama pochopit? Ano – Ne
29. Trávíš mnoho času při učení tím, že posloucháš povídání druhých, nebo tím, že sám/sama mnoho povídáš? Ano – Ne
30. Stává se ti často, že při učení zjistíš, že myslíš úplně na něco jiného? Ano – Ne
31. Stává se ti často, že po přečtení nového textu v učebnici vlastně ani nevíš, co jsi četl/a? Ano – Ne
32. Provádíš domácí přípravu na vyučování samostatně a bez přímého dohledu rodičů? Ano – Ne
33. Pročítáš si poznámky z vyučování samostatně a bez přímého dohledu rodičů? Ano – Ne

34. Nasazuješ rychlé tempo domácí přípravy až den před stanoveným termínem písemné nebo ústní zkoušky? Ano – Ne
35. Máš nějaký systém v opakování učiva, který by zabraňoval rychlému zapomínání? Ano – Ne
36. Máš pocit, že ztrácíš mnoho času, který bys při dobré vůli mohl/a lépe využít jak na práci, tak na zábavu? Ano – Ne
37. Přečteš za 1 minutu alespoň 250 – 300 slov lehkého textu? Ano – Ne
38. Když se učíš novou látku z učebnice, přečteš si nejprve hlavní učivo a současně kontrolní otázky, abys získal/a přehled o celém textu? Ano – Ne
39. Napadají tě při učení některé otázky, o kterých si myslíš, že je dokážeš zodpovědět? Ano – Ne
40. Přečteš si učení text znovu po prvním letmém čtení a děláš si někdy poznámky o hlavním obsahu nového učiva? Ano – Ne
41. Zapisuješ si někdy hlavní myšlenky ze studovaného učiva vlastními slovy? Ano – Ne
42. Zavřeš si při učení sešit nebo učebnici a snažíš se s pomocí poznámek vyjádřit hlavní obsah nového učiva? Ano – Ne
43. Když některou část nového učiva ještě dost dobře neumíš, otevřeš si znovu sešit nebo učebnici a s jejich pomocí si látku zopakuješ? Ano – Ne
44. Máš doma vždy dobré podmínky ke studiu a domácí přípravě? Ano – Ne

PŘÍLOHA P IV: FOTOGRAFIE Z VÝUKOVÉ HODINY:

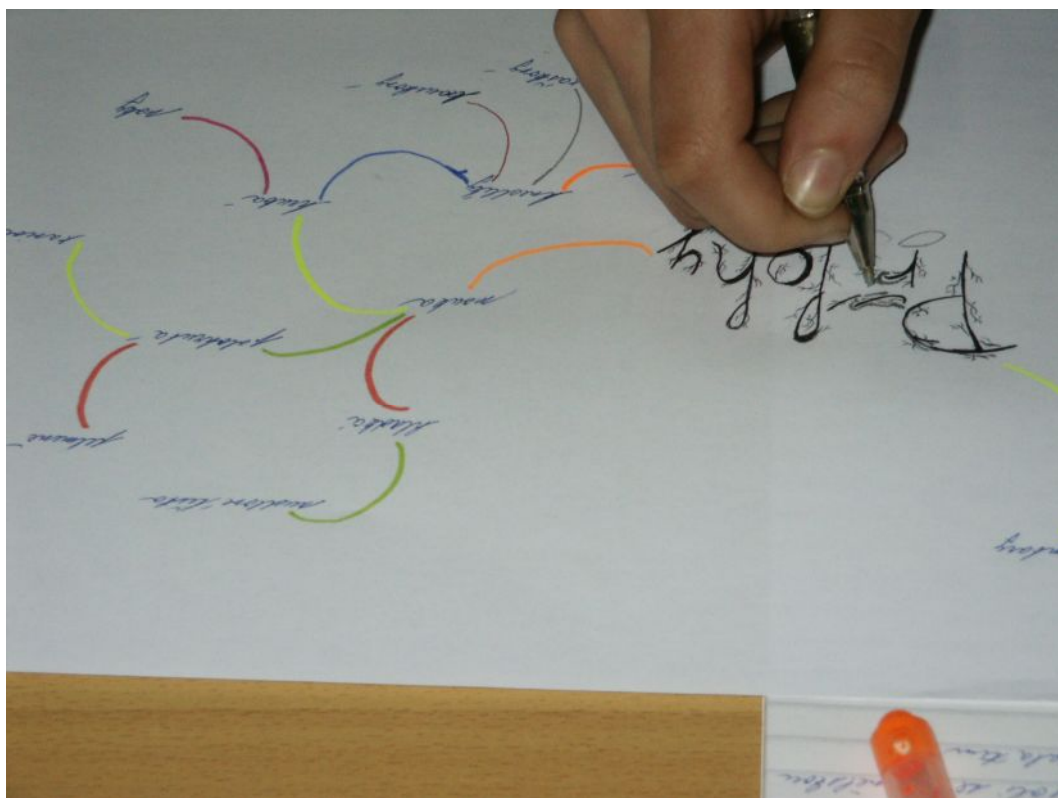

Fotografie 1 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)

Fotografie 2 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)

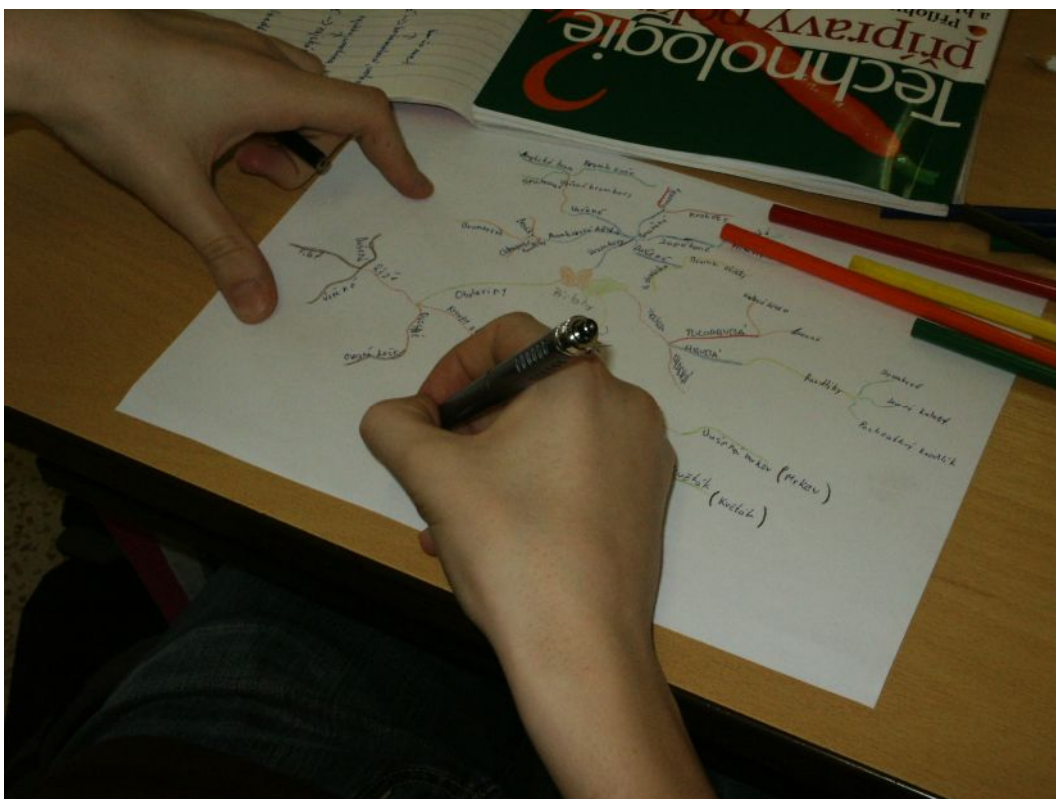
Fotografie 3 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)

Fotografie 4 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)

Fotografie 5 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)

Fotografie 6 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)

Fotografie 7 – Fotografie z vyučovací hodiny (archiv autora)